Savez Rusina Republike Hrvatske • Союз Русинох Републики Горватскей

Нова Думка

ISSN 0351-3181

BROJ ЧИСЛО 227 | GODINA РОК LI | 1 / 2022

97. TELEFONSKA SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Epidemija bolesti COVID-19 je i dalje u tijeku, stoga imajući u vidu epidemiološke mjere i preporuke Stožera civilne zaštite radi sprječavanja širenja epidemije bolesti COVID-19, trenutno nije upitno niti moguće održavanje sjednica Savjeta redovnim putem, odnosno uživo. Nakon posljednje sjednice održane uživo Savjet je prisiljen zbog trenutne nepovoljne epidemiološke situacije, koja je dovela do porasta broja novo zaraženih u odnosu na prethodno razdoblje, sazvati je 97. telefonsku sjednica Savjeta za dan 31. siječnja 2022. godine. Predsjednik Aleksandar Tolnauer za sjednicu je predložio

Dnevni red

1. usvajanje Zapisnika s 96. sjednice Savjeta za nacionalne manjine
2. program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2022. godinu
3. informacije o prijedlozima programa pristiglih na Javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa kulturne autonomije iz područja informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora te programa kojima se stvaraju pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2022. godinu
4. usvajanje Prijedloga odluke o imenovanju Komisije za otvaranje prijava prijedloga program pristiglih na Javni poziv za 2022. godinu
5. usvajanje Prijedloga odluke o imenovanju Povjerenstva za raspodjelu sredstava udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za 2022. godinu.

Predsjednik je napomenuo kako održavanje sjednica putem video konferencije još uvijek nije moguće s obzirom na to da se pojedini članovi Savjeta neće moći pridružiti sjednici zbog mogućih tehničkih poteškoća.

Ukoliko epidemiološka situacija u narednom periodu neće dopuštati održavanje sjednica uživo, iz prethodno navedenog razloga, sjednice će se do daljnjeg održavati isključivo telefonskim putem, sukladno članku 11. Poslovnika o radu Savjeta za nacionalne manjine. Izjašnjavanje putem e-maila pruža mogućnost konkretnog evidentiranja sudjelovanja članova u radu sjednice i njihovog izjašnjavanja o točkama dnevnog reda. Kako smo onemogućeni u održavanju sjednice uživo za pojedine točke dnevnog reda, ukratko iznosim osnovne informacije.

AD.2. Program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2022. godinu: sukladno članku 4. Statuta Savjeta za nacionalne manjine („Narodne novine“, broj 106/03) Savjet je obvezan u okviru svoga djelokruga rada početkom godine donijeti godišnji Program rada te ga objaviti u Narodnim novinama.

Slijedom navedenoga, u prilogu je dostavljen prijedlog Programa rada Savjeta za nacionalne manjine za 2022. godinu koji sadrži 24 aktivnosti koje Savjet obavlja u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02; 47/10; 80/10; Odluka Ustavnog suda 93/11 (1981) i Odluka Ustavnog suda 93/11 (1982)).

Program sadrži i odredbu koja se referira na rad Savjeta u novonastalim okolnostima uvjetovanim epidemijom bolesti COVID-19.

AD.3. Informacije o prijedlozima programa pristiglih na Javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa kulturne autonomije iz područja informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora te programa kojima se stvaraju pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2022. godinu.

Savjet je 26. studenoga 2021. u Narodnim Novinama pod brojem 127/21 objavio Javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa za ostvarivanje kulturne autonomije iz područja informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora koji će se sufinancirati sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske u 2022. godini. Javni poziv bio je otvoren za prijavu prijedloga programa 30 dana od objave.

Prijave prijedloga programa vrše se putem mrežne aplikacije dostupne na službenoj internet stranici Savjeta. Stručna Služba Savjeta raspolaže preliminarnim informacijama o tome koliko je prijava prijedloga programa pristiglo na Javni poziv.

Uvid u broj podnesenih prijava dostupan je putem mrežne aplikacije. Zaprimanje prijava, bez njihovog otvaranja, vrši se automatskim putem te se na taj način u aplikaciji bilježi broj zaprimljenih prijava. Dobiveni podaci o izvršenim prijavama generiraju se te se na taj način dobiju preliminarni podaci po pojedinoj nacionalnoj manjini. Dakle, ukupno je izvršeno prijava po programima kulturne autonomije kako slijedi:

- informiranje: 69 programa
- izdavaštvo: 79 programa
- kulturni amaterizam: 444 programa
- kulturne manifestacije: 563 programa.

Udruge i ustanove 20 nacionalnih manjina zatražile su za ostvarivanje programa kulturne autonomije dodjelu sredstava za 2022. godinu u ukupnom iznosu od 62.919.314,54 kuna. Od ukupnog broja, prijavljeno je 19 udruga koje nisu bile sufinancirane u 2021. godini.

U Državnom proračunu, u okviru Stručne službe Savjeta za nacionalne manjine, planirane su tekuće donacije za 2022. godinu u iznosu od 48.504.225,00 kuna, što je 5% više nego za 2021. kada je odobreno 46.194.500,00 kuna.

AD.4. i 5. Usvajanje Prijedloga odluke o imenovanju Komisije za otvaranje prijava prijedloga programa pristiglih na Javni poziv za 2022. godinu i usvajanje Prijedloga odluke o imenovanju Povjerenstva za raspodjelu sredstava udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za 2022. godinu.

Temeljem članka 3. Kriterija financiranja i ugovaranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina i metodologije praćenja i vrednovanja provedbe financiranih programa („Narodne novine”, broj 105/16 i 81/20, dalje u tekstu: Kriteriji) Savjet donosi Odluku o imenovanju Komisije za otvaranje prijava prijedloga pristiglih na Javni poziv za 2022. godinu.

Komisija je sastavljena od djelatnika Stručne službe Savjeta koja je dužna otvoriti pristigle prijave programa te pravodobne i potpune prijave proslijediti na postupanje Povjerenstvu, odnosno administrativno obraditi kod internetske prijave putem aplikacije.

Dok temeljem članka 2. Kriterija Savjet donosi Odluku o imenovanju Povjerenstva za raspodjelu sredstava udrugama i ustanovama nacionalnih manjina čija je zadaća sastaviti prijedlog Odluke o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2022. godini.

Povjerenstvo se osniva kao stručna radna skupina ovlaštena za vrednovanje predloženih programa. Sastavljeno je od stručnih osoba iz područja informiranja izdavaštva, kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija.

Zvonko Kostelnik, prof.

BROJ 227
ЧИСЛО

GODINA 2022
РОК LI

"NOVA DUMKA"
Izdavač: Savez Rusina RH
http://www.savezrusina.hr
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com
Facebook: Savez Rusina RH Vukovar
Za nakladnika: Dubravka Rašljanin
Uredništvo: Vukovar,
Vijeća Europe 93
Tel. / faks: 032 428–342
IBAN HR1623400091110057465
Tisak: Certis d.o.o. Cerna
Naklada: 600 primjeraka

"НОВА ДУМКА"
Видава: Союз Русинох РГ
http://www.savezrusina.hr
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com
Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar
За видавателя: Дубравка Рашлянин
Редакция: Вуковар, Ради Европи 93
Тел. / факс. 032 428–342
ИБАН HR1623400091110057465
Друкує: Цертис д.о.о. Церна
Тираж: 600 прикладнїки

Tiskano – Друковане
2 / 2022

Cijena **10** Kuna
Цена Куни

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.

Рукописи ше нє врацаю.
Обявени прилоги ше гонорую.

IZ NAŠIH MJESTA - З НАШИХ МЕСТОХ
ОТРИМАНА ШВЕТОЧНА АКАДЕМИЯ З НАГОДИ ДНЯ РУСНАЦОХ У РЕПУБЛИКИ СЕРБИЇ....20
ЗМАГАНЄ У ВАРЕНЮ РИБОВОГО ПАПРИҐАШУ У МИКЛОШЕВЦОХ....20
СПОСОБ ОСТВАРЇОВАНЯ ЗАДУМАНОГО ЦИЛЮ....21
ДЗЕЦИНСКИ КОЧ ЗОЗ ГНОЙОМ....21
КАЖДЕ ИСКУСТВО ДАЧОМУ НАС УЧИ....22
ПРЕДСТАВЯНЄ СЛОВНЇКА КОМПЮТЕРСКЕЙ ТЕРМИНОЛОГИЇ И СЛИКОВНЇЦИ „КОЛЕСА"....24
КОЦУРСКА ЧУТКА, 2021....24
МЕДЗИНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦИЯ: ЖИВОТ И ДЇЛО ПРОФ. ДР ЮЛИЯНА РАМАЧА....24
СТРЕТНУЦЕ ЗОЗ РУСНАЦАМИ СПОЗА ГРАНЇЦИ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ....25
НАЩИВА ОПШТИНИ СТАРИ ЯНКОВЦИ....25
ŠTO JE TO BULLYING? – I. dio....27

DRUŠTVO I POLITIKA - ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА
97. TELEFONSKA SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE....2
ОД ВЛОНЇ У НОВИХ ПРОСТОРИЇОХ....8

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ
КРАЧУНСКА ПРОГРАМА У МИКЛОШЕВЦОХ....9
ГРЕКОКАТОЛЇКИ ЗОЗ РИЄКИ ПРЕСЛАВЕЛИ КРАЧУН....11
ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЖИМСКЕЙ ИДИЛИ У РИЄКИ....12
Вистава малюнкох маслинох у Риєки....12
Вистава малюнкох жими у Опатиї....12
ШПИВАНЄ КОЛЯДОХ У ДВОРЦУ ЕЛЦ....13
ЗВИТНА СКУПШТИНА „ОСИФА КОСТЕЛНИКА"....13
17. ДРАВСКИ ҐАБИ ПОД СТРОҐИМА ЕПИДЕМИЇНИМА МИРАМИ....14

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОҐ ЖИВОТА
НАШО СВЯТИТЕЛЄ – УВОДНА СТАТЯ....16

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК
КАЖДА ҐЕНЕРАЦИЯ МА СВОЮ БЕШЕДУ....17
Томислав С. Кетелеш: ЧЛОВЕК И СТАРОСЦ, ШЕСТРА чи БРАТ?, BROD ŽIVOTA, МЕШАЦОВА МОЦ, МАЦЕРИН ЗАВИТ, ЗАТРАЦЕНИ СИН
Любица Ґаргай: нєприродна цихосц....18,19

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ
ОТРИМАНА СХАДЗКА СОВИТУ НОВЕЙ ДУМКИ....4
МЕДЗИ РЕАЛНИМ И ВИРТУАЛНИМ....4

RECEPTI – РЕЦЕПТИ
ЧОКОЛАДОВО КОЦКИ....31
ЛИКЕР ЗОЗ ПОМАРАНЧЕЦА....31

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОҐРАФИЇ
ГОСЦИНА....29

O NAŠEM JEZIKU- О НАШИМ ЯЗИКУ
НАШ ЯЗИК РЕҐИСТРОВАНИ У ISO 639-3 МЕДЗИНАРОДНИМ СТАНДАРДУ....5
ҐРАМАТИКИ РУСКОГО ЯЗИКА....6
ҐАВРИЇЛ КОСТЕЛЬНИК ИДИЛСКИ ВЕНЄЦ „З МОЙОГО ВАЛАЛА"....7

GLAZBENA STRANICA- МУЗИЧНИ БОК
GLAZBENI OBLICI NEKIH RUSINSKIH PJESAMA....26

POLJOPRIVREDA- ПОЛЬОДЇЛСТВО
ЯРНЯ ШАТВА НЇҐДА НЄ БУЛА ДРАҐША....28

PETROVCI KOJI NESTAJU- ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЄСТАВАЮ
ВШЕ НАС ЄСТ МЕНЄЙ....29

MODA - МОДА
ПРАВИЛО 20 РОКИ....30

Насловни бок – Агнетка Балатинац: Учашнїки Дравских ґабох 2021. року
Остатнї бок – Звонко Костелник: Часц Етнографскей збирки у Петровцох указана онлайн у „Ноци музейох" 2022.

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Provči
SAVJET UREDNIŠTVA: dr.sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak
LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske
Na zahtjev Saveza Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1),
"Nova dumka" je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366
Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЯ: Вера Павлович (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Ґаргай, Владимир Провчи, Леся Мудри
СОВИТ РЕДАКЦИЇ: д.ф.н. Оксана Тимко Дїтко (председателька), Марияна Джуджар, о. Владимир Седлак
ЛЕКТОРЕ: Мария Вулич (руски язик), Андрея Маґоч (горватски язик). Друкованє помага Совит за национални меншини Републики Горватскей. На вимаганє Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523–92–1)
„Нова думка" уписана до евиденциї явних виданьох под числом 1366.
Авторизовани тексти нє значa же то источасно и становиско редакциї лєбо видавателя.

Информативни 2022. рок

ОТРИМАНА СХАДЗКА СОВИТУ НОВЕЙ ДУМКИ

Перша Схадзка Совиту Новей думки у тим року

Вовторок, 25. януара, на 11 годзин отримана Схадзка Совиту и редакциї Новей думки у просторийох Союзу Русинох РГ.

Схадзки присуствовали предисидатлька Совиту Новей думки др сц. Оксана Тимко Дїтко, члени Совиту Марияна Джуджар и паноцец Владимир Седлак, члени редакциї Леся Мудри и Агнетка Балатинац, секретар Союзу Русинох РГ Звонко Костелник и главна и одвичательна редакторка Вера Павлович.

Звонко Костелник привитал шицких присутних у мено Союзу Русинох РГ, а вец слово превжала Оксана Тимко Дїтко, хтора главней и одвичательней редакторки препущела викладанє звиту о роботних посцигнуцох цеком 2021. року и роботних планох у тим року.

Спрам поднєшеного звиту, може ше заключиц же прешли, 2021. рок бул на видавательним и информативним полю успишни. Цеком того року вишли 6 числа Новей думки, 4 числа Венчика, лїтопис Думки з Дунаю, моноґрафия „50 роки културно-уметнїцкого дружтва Осиф Костелник Вуковар“, збирка поезиї Владимира Провчия „Дотхнуце щесца“. Рок финансийно заврти, так же нє остали длуства спрам Совиту за национални меншини.

Поднєшени звит прилапени. У вязи зоз звитом розвила ше розгварка коло технїчого випатрунку часписох и нового технїчного редактора зоз хторим треба обчековац лєпше сотруднїцтво.

Член редакциї и порядна сотруднїца Агнетка Балатинац дала конструктивни предклади за технїчни випатрунок нашого часопису и уключованє младих сотруднїкох и дописовательох.

Цо ше дотика планох за тот 2022. рок, Звонко Костелник и редакторка винєсли план роботи и план информативних и видавательних активносцох хтори Союз Русинох РГ глєдал од нашого главного финансиєра – Совиту за национални меншини РГ. Того року зме плановали друковац 6 числа Новей думки, 4 числа Венчика, обидва часописи на 32 боки, Думки з Дуаню и 4 авторски дїла, чийо рукописи сцигли на конкурс хтори розписала Нова думка.

З якима материялнима средставми будземе розполагац и хтори програми потрима Совит за национални меншини укаже наступни час.

Вера Павлович

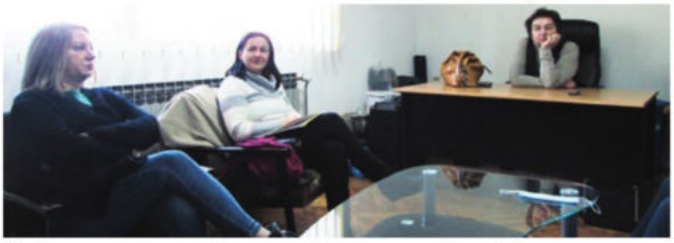

З лїва на право: Марияна Джуджар, Леся Мудри, Оксана Тимко Дїтко

З лїва на право: о. Владимир Седлак, Агнетка Балатинац, Звонко Костелник и Вера Павлович

Ноц музейох отримана у петровскей Етноґрафскей збирки онлайн

МЕДЗИ РЕАЛНИМ И ВИРТУАЛНИМ

Седемнаста културна манифестация у Републики Горватскей позната под назву „Ноц музейох“ того року отримна 28. януара. Манифестация од самого свойого початку ма идею промоцию музейскей дїялносци у нашей жеми. Союз Русинох РГ тиж так цеком тих вецей як дзешец рокох на тот дзень отвера дзвери Етноґрафскей збирки у Петровцох. Остатнї два роки манифестация ше пре пандемийски обставини отримує онлайн. Того року у рамикох онлайн означованя Ноци музейох пущени филм и фотоґрафиї о Етноґрафскей збирки на Союзовим фейсбуку. Нашо боки з тей нагоди опатрани прейґ два тисячи раз.

Вериме же ше шлїдуюца Ноц музейох отрима у реалних, а нє виртуалних условийох.

Вера Павлович

Часц Етноґрафскей збирки у Петровцох

Тогорочна Ноц музейох онлайн

НАШ ЯЗИК РЕҐИСТРОВАНИ У ISO 639-3 МЕДЗИНАРОДНИМ СТАНДАРДУ

Тих дньох на Фейсбук боку Гавриїла Колєсара зоз Канади, а цо пренєсли велї на своїх профилох, та и на дружтвених мрежох медзи котрима и на Рутенпресу, могли зме пречитац же руски язик реґистровани у ISO 639-3 медзинародним стандарду за язиково коди. Преношиме обяву зоз Фб Gavra Koljesar у цалосци:

„Тих дньох сцигла вистка зоз Шветовей орґанизациї за регистроване язикох (SIL International) же 20. януара того року наш руски язик, хтори хаснуєме у Войводини одн. у Сербиї, регистровани у ISO 639-3 медзинародним стандарду за язиково коди.

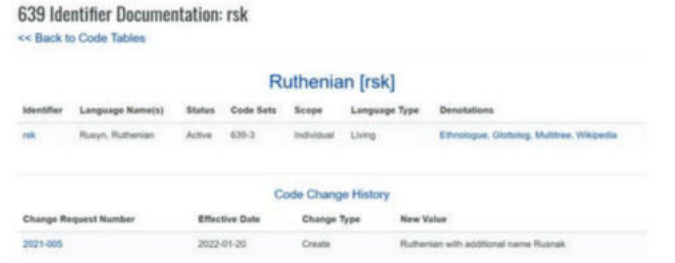

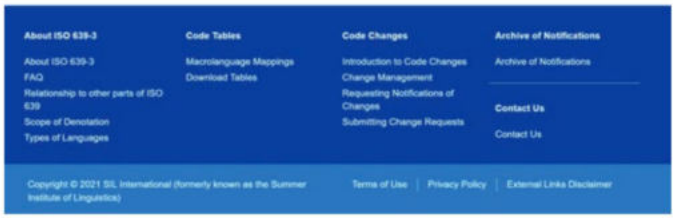

Наш руски язик у SIL International достал тробуквови код rsk, а у спомнутим регистру ше го водзи под назву Ruthenian. Тот тробуквови код нєшка значни прето же, як чаривни ключ, отвера дзвери ґу приступу етнологийним жридлом, лингвистичним лїстином, ґу важним архивом у швеце, хаснує ше го у каталогийней системи библиотекох у швеце, бо ше так оможлївює катеґоризоване нашого руского як окремного язика, коди ше часто хаснує у лингвистичней литератури, окреме кед назви язикох нєясни або двосмислово. Тоти коди ше барз широко хасную у компютерских и информативних системох, як цо то Интернет, дзе велї язики треба же би мали комплетну потримовку.

На основу того тробуквового кода ше може витвориц можлївосц за уношенє нашого руского язика до компютерох, значи, же би ше при инсталованю Виндовсох або Линукса могло вибрац и наш руски язик як опцию (од часу кед лансовани Микрософтов Виндовс 8 та надалєй ше дава подполна язикова потримовка у ISO 639-3 так як ше коди нових язикох одобрую). На познатей шветовей интернет енциклопедиї Википедия було яки шветови язик мож поставиц лєм теди кед ма спомнити трословни идентификатор.

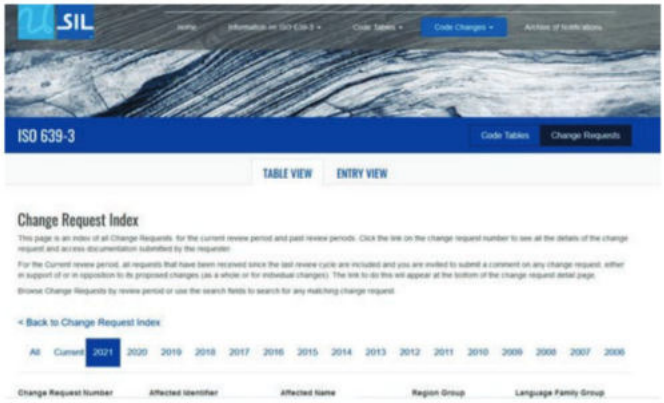

Иницияшиву за регистроване руского язика у SIL International порушал новинар и публициста Гавриїл Коєсар зоз Торонта у Канади концом 2017. року. У зложеним процесу регистрациї вельку помоц му дал др проф. Михайло Фейса, по вокациї анґлициста, хтори з науковима фактами обезпечел финализоване регистрациї, як и др проф. Юлиян Рамач и мр Гелена Медєши, шицки тройо познати лингвисти-русинисти.

Кед маме у оглядзе факт же нєшка ище вше вецей як 2 милиярди людзе нє можу читац тексти на своїм язику вец таку регистрацию руского язика з Войводини, хтори хасную лєм 15.000 особи, у регистре дзе шицки познати шветово язики можеме тримац за успих понеже ше наш язик нєодлуга найдзе на велїх информативних платформох як цалком ровноправни язик з тима найвекшима”.

Понеже и ми у Горватскей хаснуєме исти язик як и Руснаци у Сербиї, думаня зме же тота вистка єднак важна и за Руснацох у Горватскей, а окреме вредне похвалїц уложени труд фаховцох як и самого иницияторa хтори препознал значносц регистрованя нашого язика у ISO 639-3 медзинародним стандарду за язиково коди. Тробуквови код за наш язик rsk.

Прето визначуєме тоти мена ище раз: инициятор Гавриїл Колєсар, фахова потримовка др проф. Михайло Фейса, др проф. Юлиян Рамач и мр Гелена Медєши.

Пририхтала: Агнетка Балатинац

Жридло: Фейсбук профил Gavra Koljesar

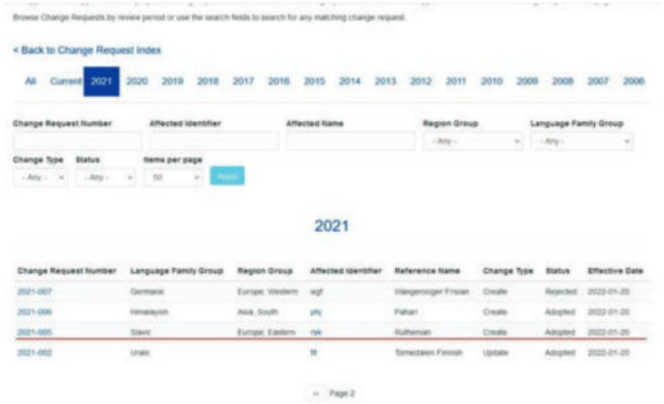

Оксана Тимко Дїтко

ҐРАМАТИКИ РУСКОГО ЯЗИКА

Же би даєдна бешеда постала язик муши мац три ствари:
- Ґраматику
- Словнїк
- Правопис

У ґраматики ше одредзує же як мож дацо повесц, а як нє мож. Цо правилне, а цо нє. Словнїк одредзує котри слова припадаю язику, а котри нє. Так и правопис одредзує правила писаня, букви писаня.
Кед існую шицки тоти кнїжки, вец ше гвари же язик нормовани, лєбо – стандардизовани. Значи, ма норму, стандард котри го одредзує и котрого ше муша притримовац шицки котри бешедую и пишу на тим язику. Єдноставнєйше поведзене, тоти три ствари одредзую же би бешеда постала язик. До нїх нє лєгко дойсц. История таких язикох як наш можебуц и найлєпше шведочи яка тота драга чежка и кельо треба упартосци же би ше ю прешло.

Як зме гварели, ґраматика єдна од ґарадичох у процесу стандардизованя язика. Ґраматику творя шицки правила потребни же би ше могли на язику твориц вирекеня и же би ше людзе котри на нїм бешедую розумели. Бо, розуменє, то основна функция язика.

Руснаци длуго чекали док нє достали першу ґраматику.

1. Предґраматични час

Перши писани тексти о Руснацох написани 1744. – 1751. р. кед перши преселєнци населєли пустару Керестур, а петнац роки познєйше 1765. – 1768. и Коцур. Дакус познєйше до валалох сцигли и преселєнци зоз югозаходней часци Земплину, нєшкайшей Словацкей.
Концом XVIII и штредком XIX вику одбувала ше нукашня миґрация Руснацох – пре рижни причини часц ше преселєла до Сриму и Славониї.
Року 1777. основане и Крижевске владичество котре облапело и руски парохиї у Войводини и Славониї, так же Руснаци ище моцнєйше прейґ церкви повязани зоз Горватску и горватским язиком.
Початок орґанизованого пресельованя Руснацох на подруче нєшкайшей Горватскей почина 1833. року, значи дзеведзешат роки после того як зазначене же ше перши фамелиї приселєли до Керестура. Теди ше починаю пресельовац до Петровцох.
Перша ґраматика руского язика Ґавриїла Костельника вишла 1923. року. То був початок стандардизациї язика.
Медзитим, нє шмеме забуц же од першого споминаня Руснацох по приселєню на тоти простори и по першу ґраматику прешло 179 роки. Скоро двасто роки. През тот час руски язик був препущени хаотичней асимилациї и нєконтролованому вплїву околних язикох.
Руски язик розликує од других язикох националних меншинох по тим же вон стандардизовани уж после приселєня до тих крайох. За розлику од нього, за чески, мадярски, словацки, италиянски, та и украïнски, норма, т.є. правопис, ґраматика, словнїк – створени уж ту. Окрем того, барз важни факт же перша ґраматика руского язика зложена кед уж шицки Руснаци були двоязични и кед уж у їх бешеди були препознатлїви шлїди сушедних язикох. То руски язик видзелює од язикох других националних меншинох котри були спрямовани на свойо матични жеми и їх стандардни язики.
Процес нормованя руского язика ма свою историю. У литератури познати рижни периодизациї його розвою. Предкладаме притримовац ше класификациї на три периоди:

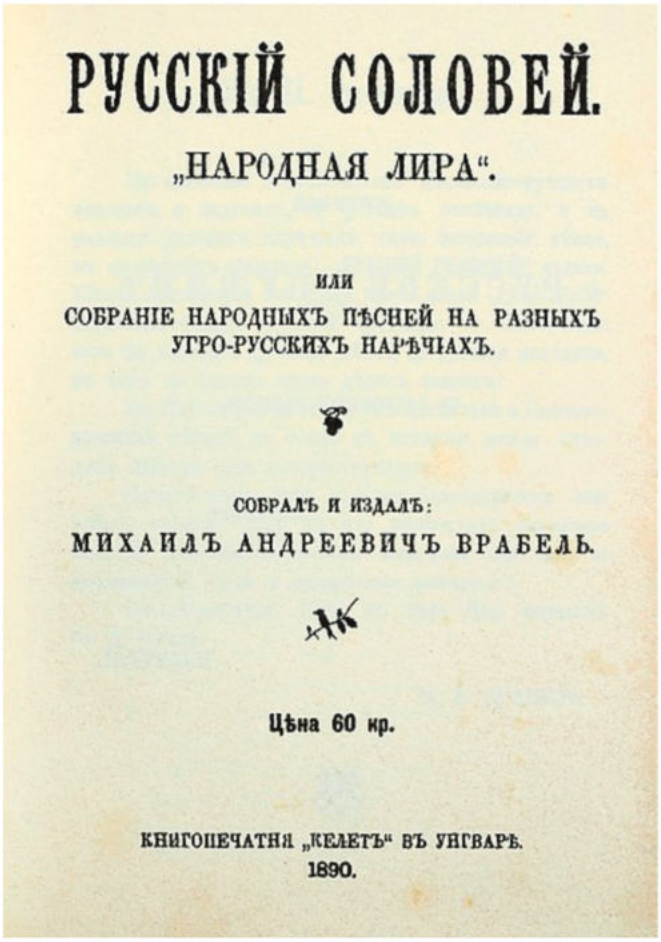
РУССКІЙ СОЛОВЕЙ.

„НАРОДНАЯ ЛИРА“.

ИЛИ

СОБРАНІЕ НАРОДНЫХЪ ПѢСНЕЙ НА РАЗНЫХЪ УГРО-РУССКИХЪ НАРѢЧІАХЪ.

СОБРАЛЪ И ИЗДАЛЪ:

МИХАИЛЪ АНДРЕЕВИЧЪ ВРАБЕЛЬ.

Цѣна 60 кр.

КНИГОПЕЧАТНЯ „КЕЛЕТЪ“ ВЪ УНГВАРѢ.
1890.

1. од часу преселєня 1744. р. по початок XX вику
2. од 1904. по 1923. р., кед ше зявюю перши записи по руски;
3. од 1923. р., час виходу першей ґраматики, з котру почина нормованє руского язика.

У першим периодзе Руснаци як литературни язик хасную церковнославянски язик и язичиє, а свою бешеду хасновали лєм у приватним дописованю, у школи и дома. Церковнославянски язик був розширени у церкви, у рукописох церковного змисту. Перши зачувани документи руского язика зявели ше позно. Спочатку писмени були лєм паноцове, котри на церковнославянским писали церковни хронїки.
Зачували ше рукописни хронїки Руского Керестура и Коцура з конца XIX и початку XX вику. То записи о подїйох у валалє, дзекуюуци котрим и зачувани тексти того часу. Подїї

описани на язику у котрим були церковнославянски елементи. Тоти рукописи важни бо у нїх пододавани велї елементи зоз живого язика того часу.
Концом XIX вику обявени писнї М. Врабеля и записи з наших валалох В. Гнатюка. То перши обявени тексти нашей живей бешеди. Михайло Врабель був учитель у Керестуре, а 1890. р. у Ужгородзе обявена його кнїжка „Русскій соловей“. У нєй позберани 188 народни и авторски писнї котри ше рахую як перша друкована кнїжка рускей бешеди. Гоч кнїжка обявена аж 150 роки после приселєня перших Руснацох до тих крайох, язик на котрим є записана барз важни за анализованє историї нашого язика. Праве тота кнїжка заинтересовала Гнатюка и вон осем роки познєйше – 1897. р. пришол до Бачкей и там през два мешаци записал 430 народни писнї и 220 приповедки.
О седем роки, 1904. р., Гавриїл Костельник обявел у Жовкви, при Львове, Идилски венєц по руски – З мойого валалу.
Шицки тоти тексти писани зоз церковнославянску кирилку котра по вельо чим нє одвитовала потребом язика. Як илустрацию додаваме перши стихи.
Ушорйованє азбуки и ґраматичних правилох придзе аж у XX вику.

Початок Идилского венцу „З мойого валала“ Г. Костельника

I.

Слунко горе, витрик шущи, житко ше колїше,
А шкорванчок з нього вильет и льеци вше више.
На початку уж зашпивал гласом як од меда:
Раз жалошньє, раз весело — описац ше нье да.

Льеци горе — аж под хмарки думаш так високо,
Льеци, льеци льем кущичко запатри го око.
Шпиванка му з так дальека люпко розльетує,
Цале мирне, цихе польо гуком наполнює.

ГАВРИЇЛ КОСТЕЛЬНИК
ИДИЛСКИ ВЕНЄЦ „З МОЙОГО ВАЛАЛА“

У тим числу приношиме найпознатши и найчастейше наводзени стихи Гавриїла Костельника зоз Идилского венцу записани на сучасним стандардним руским язику.

ЛЄТО
А кед жито сущаце ше зоз косу покоши,
Кед за роси повязане до крижох ше зноши,
И овес аж под пазухи з главку ше пишаци
Порипе ше – вец ше суши на гарсцох лєжаци.

Од зарна ше високого жем уж почисцела,
И ровнїну наоколо през конца створела.
Мог биш видзиц и швет шицок, алє нєбо пада,
И дальнї ци вид зоз хустку белаву заклада.

А там дзе округле з жему вєдно ше збочкує,
През числа ше габох билих бистро прилївує,
Па ше блїща, па трепеца на слунку младому,
Же то „баба кози гонї“, нашо гваря тому.

На далєко швет ци шицок морйо єдно красне,
Стриберно ше прелївує, як стрибло є ясне,
По нїм як кед би плївали чамци за чамцами
Шорую ше марадики за марадиками.

ВИТОР
Пришол гу нам витор,
до дзверох нам дурка:
„Вонка цемно, вонка жимно,
пущце-лє ме нука!“

И як щенє драпе
по дзверох, и стука:
„Вонка цемно, вонка жимно,
пущце-лє ме нука!“

Нє пущиме ми це,
дзвери зме замкнули -
ти би нам лєм згашел лампу,
поцме бизме були

Нє пущиме ми це,
бо зме за це чули:
же ти вжиме цепле краднєш,
та бизме змарзнули!

За Нову думку вибрала Вера Павлович

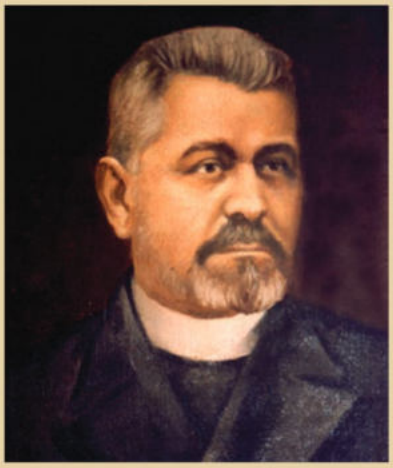

Зоз роботи Ради рускей националней меншини городу Вуковару

ОД ВЛОНЇ У НОВИХ ПРОСТОРИЙОХ

Рада рускей националней меншини городу Вуковару у прешлим року намагала ше цо лєпше и совисно одробиц роботу хтора була планована. Тиж так требало ришовац и гевто нєпланованє. На самим початку здогаднєме ше же Раду рускей националней меншини городу Вуковару творя петнац особи, а то Зденко Бурчак, предсидатель, Мирослав Дїтко, подпредсидатель, Наталия Барна, касирка, та члени Зденко Ждиняк, Владо Русин, Звонимир Барна, Любица Гаргай, Мирко Дорокази, Звонко Гайдук, Владимир Бучко, Марияна Джуджар, Андреа Омераґич, Ренато Миклош, Наталия Гнатко и Мария Закалюк. Записнїки зоз схадзкох и евиденцию присутних и одсутних членох Ради порядньє водзи Наталия Гнатко.

Рада влонї отримала седем схадзки, од хторих штири у просторийох на адреси Кардинала Алойзия Степинца ч. 45, а три у нових просторийох на адреси Паробродска ч. 5.

Як видзиме, було пременки просторийох Ради, а то прето же контракт о хасноваю урядових просторийох Ради на адреси Кардинала Алойзия Степинца ч. 45. вишол. Уряд ше так преселєл на нову адресу, до будинку Веслацкого клубу у Паробродскей уліци ч. 5. Селєнє до нових просторийох 30. септембра реализовали Зденко Бурчак, Зденко Ждиняк, Марияна Джуджар, Звонко Гайдук и Звонко Костелник.

Нови уряд ше состої од єдней просториї хтора ше находзи на поверху Веслацкого клуба и припатра ше на Дунай. Тиж иснує можлївосц хаснованя ище єдней векшей просториї и кухнї, а достата и можлївосц хаснованя єдного паркирного места за авто. У януару прешлого року була отримана схадзка Городскей ради, на хторей були поволани представителє Ради рускей националней меншини городу Вуковару и Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї. Схадзка була о памятнїку за Руснацох хтори погинули у Отечественей войни. Город понукнул три локациї, перша пред грекокатолїцку церкву Христа Царя, друга при будинку Союзу Републики Горватскей и треца у уліци Саймиште, дзе був дакеди VI блок. Город Вуковар би финансовал инфраструктуру, а памятнїк нє. О тим памятнїку ше бешедує уж роками. Коло того и през цали прешли рок було вельо бешеди, алє нїч конкретне нє направене. Пред конєц рока на схадзки вуковарскей Ради порадзене же ше члени и надалєй буду намагац реализовац тот проєкт хтори идейно и зажил у вуковарскей Ради.

У прешлим школским 2020./21. року була успишно орґанизована Школа плїваня за школярох хтори ходза на наставу руского язика и култури у ОШ „Антуна Бауера“. Зоз тоту праксу ше предлужело и у тим 2021./22. школским року, а окрем школских дзецох можу ше уписац и їх младши браца и шестри. Школу плїваня хтора ше одбува на вуковарских базенох финансує Рада, а за превозку ше стараю родичи.

Дзелєнє пакецикох у Ради

У Осиєку, 8. мая, у орґанизациї Агнетки Балатинац, Представителькы рускей националней меншини Осєцко-бараньскей жупаниї отримана 1. Конференция о стану рускей националней заєднїци у Републики Горватскей. Спред вуковарскей Ради на конференциї участвовали предсидатель Зденко Бурчак и подпредсидатель Мирослав Дїтко. Члени Ради ше през цали рок намагали буц присутни на шицких збуваньох на хтори були поволани. Предсидатель Ради Зденко Бурчак був присутни на рочней схадзки Дружтва „Руснак“ у Петровцох, на Дню Руснацох у Републики Горватскей у Вуковаре, на републичней манифестациї Руснацох РГ „Петровски дзвон“ у Петровцох, на културней манифестациї „Миклошевци 2021“ у Миклошевцох, на Округлим столє „Руснаци вчера, нєшка, ютре“ у Ораховици и на схадзки зоз соборским заступнїком Вельком Кайтазийом у Вуковаре. Подпредсидатель Мирослав Дїтко був присутни на манифестациї „Крачун у Загребе“ и у Илоку на стретнуцу зоз Миланом Яном Пилипом зоз Словацкей, предсидательом уряду за Словакох у дияспори и уряду за национални меншини при Словацкей влади. З тей нагоди Дїтко був у делеґациї Дружтва „Руснак“, а спред вуковарскей Ради. Касирка Наталия Барна була присутна спред Ради на Сайму книжкох и на дзецинскей културно-уметнїцкей манифестациї „Перши аплауз“ у Вуковаре.

Тиж так успишно реализовани одходчленох Ради и зацикавених Руснацох зоз Вуковару на Фестивал новей рускей народней шпиванки „Ружова заградка“ до Нового Саду. Того року Рада достала службову поволанку од оргнизатора же би пришли як госци зоз Републики Горватскей и на таки способ там були и привитани. Пре епидемийни мири фестивал ше нє одбувал у єдней сали, алє патраче були у сушедних просторийох и голу. Було и того року крашнє, а ошвижело ше и стетнуца зоз Руснацами зоз другого боку Дунаю. З нагоди означованя Дня здогадованя на жертву Вуковару и 30. рочнїцу страданя бранїтельох и цивилох у Отечественей войни, 13. новембра вєдно зоз другима рускима Радами и Представителями члени вуковарскей Ради положели венци и запалєли швички за жертви на Мемориялним теметове жертвох Отечественей войни. У прешлим року Рада рускей националней меншини городу Вуковару финансийно помогла орґанизованє Лєтней школи Руснацох РГ, манифестацию „Кед голубица лєцела“ и Мултикултурални радио „Срим“.

И того року Рада порихтала пакецики за дзеци хтори 21. децембра були у Ради винчовац Крачун. Шпиваче були дзеци зоз городу хтори ходза на годзини руского язика, алє и младши, та и старши по осемнац роки. З рока на рок тото число ше звекшує, голєм цо ше дотика пакецикох, та ше у Ради наздаваю же тоти дзеци цо тераз ходза до дзецинскей заградки, док подрошню и руша до школи, же буду ходзиц и на годзини мацеринского язика.

Любица Гаргай

Схадзка у нових просторийох

КРАЧУНСКА ПРОГРАМА У МИКЛОШЕВЦОХ

Пондзелок, 27. децембра 2021. року, у Будинку култури у Миклошевцох, а у организації КУД „Яким Ґовля“ отримани Крачунски концерт. У програми участвовало домашнє дружтво, а як госци були поволани члени словацкого дружтва „Людовит Штур“ з Илоку.

Програму, котру водзела Сабина Ждинякова, розпочали наймладши Миклошевчанє. Новоформена ґрупа „Ґовлячата“ по першираз ше представела домашньей публики зоз точку „Як ше дараз бавело“. Потим дзеци наступели зоз традицийнима крачунскима винчованками и колядами котри научели дома, у оводи або у школи.

Женска шпивацка ґрупа под руководзеньом Ани Бучковей одшпивала традицийни коляди, а млади вокалисти Ива Чордашова и Владимир Мишлєнович виведли популарну крачунску шпиванку ґрупи Фантоми Sretan Božić svakome на руским язику.

И словацке дружтво „Людовит Штур“ з Илоку ше представело зоз пригоднима крачунскима точками. Дзеци рецитовали словацки крачунски винчованки, а шпивацка ґрупа одшпивала даскельо коляди.

Леся Мудри

Ива Чордаш и Владимир Мишлєнович

Школска крачунска програма

Наймладши рецитаторе

Члени Дружтва зоз началнїком Општини Томповци и миклошевским парохом

Женска шпивацка ґрупа

Госци з Илоку

ГРЕКОКАТОЛЇКИ ЗОЗ РИЄКИ ПРЕСЛАВЕЛИ КРАЧУН

Свята литургия св. Йоана Златоустого у Риєки служена на Крачун, 25. децембра на 17 годзин, спрам мирох Штабу цивилней защити.

Риєцки грекокатолїки длуго нє мали богослуженя, та ше тото конєчно отримало зоз закладаньом нашого паноца, протоєрея ставрофора Михайла Симуновича з владического шедзиска Крижевцох. Пришли троме паноцове у провадзеню своїх фамелийох, так же их вєдно з дзецми пришло дзеведеро, цо нас окреме зрадовало бо були и штверо дзеци.

На крачунскей Служби Божей пречитана винчованка нашого владики монс. Милана Стипича. Литургию водзел секретар нашого грекокатолїцкого владичества, паноцец Владимир Симунович, а наш паноцец Михайло Симунович з другима вирнїками був у церковних лавкох. Перши раз ше случело же би наш паноцец шедзел опрез олтара.

У церкви и св. Флорияна и Себастияна з тейнагоди порихтана и виставамалюнкох святей фамелиї и Исусового народзеня Владимира Провчия. Святочносци амбиєнту и швета допринєсла причина же у церкви були особи од 7 по 76 роки, цо ше нажаль у нашим штредку ридко случує. На Служби ше шпивало коляди, а предводзела их як и вше панїматка Гелена Симунович.

Млади паноцец Владимир Симунович на Святей Служби Божей у крачунскей казанї бешедовал о народзеню Исуса Христа хторе людзом принєсло надїю до лєпшого и щешлївшого живота з побиду добра над злим.

По законченей св. литурґиї вирнїки остали на кратким друженю и сликованю за памятку.

Чкода лєм же пре пандемию у нас заш претаргнути богослуженя на длугши час. Наздаваме ше же ше тота хорота пошвидко победзи и же ше знова враците на стари богослужбени термини у Риєки.

Руски коляди на Саночним у Матульскей церкви

Нєзвичайно, на саночним у преполней церкви „Христа Царя“ у Матульох шпивало ше руски коляди, дзе зме перши раз наступели. Шпивали Верица и Владимир Провчийово, хтори ту и биваю. Ище влонї пред Крачуном матульски паноцец Перо Марянович нас положел до програми саночного, алє зме пре корону нє наступели. Тераз зме мали наступ 24. децембра на 21 годзин. Матульски паноцец нас крашнє представел як грекокатолїкох, бешедуюци красни слова о нашей вири у рамикох католїцкей церкви, наглашуюци же зме и длугорочни бивателє Матульох. Вибор наших колядох розпочати з „Дате нам се навеселити“, а предлужени з колядами „В Вифлеєми новина“, „Бог ся раждає“ и „Превелия радосц“. Колядованє зме закончели зоз винчованьом Крачуна на руским и горватским язику.

Благослов обисца Провчийових у Матульох

Провчийово зоз паноцом у церкви после колядованя

У матульскей римокатолїцкей церкви Христа Царя

Благослов обисца Провчийових у Матульох

З оглядом же Руснацох у Риєки и риєцким околїску єст мало, наш паноцец протоєрей ставрофор Михайло Симунович нє ма можлївосци благословиц нашо хижи. Обисце Провчийових у Матульох пошвецане 2012. и 2017. року, а познєйше є нє пошвецане. Матульски паноцец церкви „Христа Царая“ того року после Трох кральох нащивел их обисце и благословел го.

Провчийово го дочекали у хижи декорованей з руским партком, малюнками Христового народзеня, та образом Пресвятей Богородици з малим Исусом, дарунком Закарпатского хору, швецену воду и другим цо спада ґу нашим обичайом.

По отриманим благослову Матульски паноцец ше окреме интересовал о Руснацох як грекокатолїкох, а и приватно ше розпитовал о нас, и о кнїжкох поезиї Владимира Провчия хтори достал на памятку. Тото стретнуце остава у красней памятки.

Владимир Провчи

Памятка на благослов обисца

Вирнїки у церкви святих Флорияна и Севастияна на Крачун у Риєки

ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЖИМСКЕЙ ИДИЛИ У РИЄКИ

За Владимира Провчия нови подобови рок почал з малюнками жимскей идили у складзе зоз календаром.
Гоч жима без шнїгу, автор носталгично мальовал шнїг у лєше або коло нього, ровнїни, на дражкох, на закрицох и древох.
Здогадованя на шнїгово жими нашли ше на 25 малюнкох хтори 3. януара виложени на вистави у Ґалериї МО Млака у Риєки, у шедзиску Дружтва „Рушняк“, а остала отворена по 16. януар.
У Приморю, дзе автор жиє, жими благи и без шнїгу, хторого дараз нєт и по петнац роки.
Кед шнїг нєсподзивано спаднє, настава хаос. Автобуси нє вожа, людзе нє ходза на роботу або барз пожня. Дакеди ше рихтаю и саночки, алє ше шнїг до вечара углавним розпущи, та ше вец чека на други, цо ше зна прецагнуц на цали роки.
Жима на платнох стаємна, здогадує на часи дзецинства кед єй було и кед знала буц и страшна.
Жимски часи прейду, а малюнки ожию зоз шлїдуюцу жиму кед их знова дагдзе виложиме.

Вистава жими у МО Млака

Вистава малюнкох маслинох у Риєки

У Приморю части малярски мотив маслинох. На колективних виставох вше єст тоти мотиви, як и на виставох на отвореним дзе ше найвецей и предаваю туристом.
Подобови опус Владимира Провчия зоз Матульох тиж облапя векше число тих мотивох. З походзеньом Сримец хтори нє одроснул з маслинами, алє у длугорочним приморским окруженю одлучел ше за опус лунских маслинох.
Слово о старих, прастарих древкох хтори чишля и по два тисячи роки. Тирваю тисячи роки и ище нєшка даваю плоди. Даєдни рошню у паркох и за нїх ше вяжу даєдни звичаї, под нїма ше родзели велї любови и отримали винчаня. Маслини у месце Лун на острову Пагу найстарши у Горватскей и добре су очувани. Їх стари стебла широки, ґузловати, покруцени и творя окремну чаривосц прицагуюцу маляром. На малюнкох маслини доминую у цмих фарбох, углавним дзиравих стеблох, покруцених и счарнєтих конарох, розроснутих на шицки боки, хтори зоз живим желєним лїсцом даваю силу младосци.
Малюнки у формату 50x70 центиметри и технїки акрил на платну виложени у Ґалериї МО Млака у Риєки од 17. януара по 12. фебруар и понеже тема домашнїм людзом цикава, патрачох єст досц без огляду на пандемию.

Автор опрез малюнкох старих маслинох

Вистава малюнкох жими у Опатиї

Цеком петнацрочней подобовей активносци Владимир Провчи мал велї вистави, викладал у нашей и других державох Европи, алє у Опатиї потераз мал лєм єдну виставу вєдно з другима малярами на самим початку своєй кариєри и то у готелу „Амбасадор“.
У сотруднїцтве з агентом у ґалериї ресторана „Тик так“ у Опатиї достал термин од трох мешацох, та планує направиц три вистави.
Вистава жимских мотивох була отворена од 17. Януара по 9. фебруар, слово о акрилу на платну под назву „Жима, жима“, а у формату 50 x70 цм.
Простор подзелєни на два часци: малюнки ше находза у просторе кафе бару и у салону з красним попатрунком на морйо. Виложени 30 малюнки.
Гоч у Приморю шнїгу нєт або го ридко єст, жима вше цикава. Малюнки прицагли увагу стаємних госцох хтори уж звикли на подобово вистави.
У цеку пририхтованє вистави з мотивом резаного квеца за „Валентиново“, а попри того и за нащивительох „Дори“, змаганя за писню хтора представя РГ на Евросонґу, а хтора ше традицийно отримує у Опатиї.

Дарунок за домашнїх зоз вистави у Опатиї

Владимир Провчи

Адвент у Вуковаре

ШПИВАНЄ КОЛЯДОХ У ДВОРЦУ ЕЛЦ

Город Вуковар ма длугоку традицию отримованя адвентских манифестацийох, а прешлого, 2021. року то була 24. така манифестация под назву „Вуковарски адвентски шветочносци“. Манифестация тирвала од 28. новембра по 24. децембер, а у дворе дворца Елц дзе були змесцени терен за шлїзканє, Куцик Дїда Мраза, крачунски сримски валал и вифлеємске населєнє. Кажди тидзень ше палєло нову адвентску швичку.

Од 17. по 24. децембер вредни мали продукователє у тим идиличним окруженю гражданом мали нагоду понукнуц свойо продукти. Нашло ше ту рижни прикраски, сувенири и автохтони продукти. Праве у єдней такей атмосфери 17. децембра розляли ше гласи традицийних крачунских шпиванкох националних меншинох Вуковару. Представели ше три национални меншини, мадярска, руска и нємецка. Найвецей понукла праве остатня, чия програма тирвала длужей як перших двох вєдно. Шицки три национални меншини одшпивали даскельо коляди у виводзеню мишаного хору. Нємецка национална меншина була праве ошвиженє зоз порихтану крачунску програму школских дзецох, як зоз шпиванку, так и зоз театралним приношеньом крачунских звичайох. Руснацох представело КУД „Осиф Костелник“ з Вуковару. Мишани хор одшпивал три коляди „Пречистая дїва“, „Спи Исусе, спи“ и „В Вифлеєми новина“. Дириговала Мария Закалюк, а шпиванє провадзел оркестер под руководзеньом Влади Русина.

Любица Гаргай

Публика на Вуковарских адвентских шветочносцох

Мишани хор вуковарского Дружтва

ЗВИТНА СКУПШТИНА „ОСИФА КОСТЕЛНИКА“

Внєдзелю, 19. децембра, з початком на 15 годзин, у просторийох Союзу Русинох Републики Горватскей отримана звитна скупштина КУД „Осиф Костелник“ Вуковар. Скупштину отворел и присутних привитал предсидатель Дружтва Владо Русин.

Скупштина отримана под шицкима предписанима мирами Кризного штабу.

До роботного предсидательства вибрани Владо Русин за предсидателя и Звонимир Барна за члена. За записнїчарку вибрана Вера Павлович, а за подписовательох записнїку вибрани Мария Закалюк и Олена Поштич. Кед верификацийна комисия у составе Ружа Пранїч и Звонко Гайдук потвердзела же єст достаточне число членох за кворум, почало ше зоз отримованьом Скупштини.

Звит о роботи Дружтва за 2021. рок поднєсол предсидатель Владо Русин. Наглашел же у прешлим периодзе було петнац наступи цо красне число, алє то заш нє гевто на хторе Вуковарчанє звикли кед мали рочно и дупло вецей. Заш лєм треба буц задовольни и зоз тим, голєм по час док нє прейдзе корона криза и престаню рижни огранїченя хтори ше муши почитовац. Проби тиж так у прешлим периодзе були зменшани.

Винєшени и финансийни звит. Средства хтори достати од Совиту за национални меншини Републики Горватскей потрошени наменски, як за културни аматеризем, так и за манифестацию «Перши аплауз». У 2021. року виостала финансийна потримовка од Городу Вуковару.

На звити нє було пригварки та обидва єдногласно прилапени.

Предсидатель Русин винєсол план и програму за 2022. рок. Гварел же ше вони нє розликую од потершанїх и предлужи ше робиц цо лєпше и квалитетнєйше, а на способ як уж будзе можлїве. Планує ше наступац на уж традицийних манифестацийох як цо „Дзень Русанцох“, „Петровски дзвон“, „Миклошевци“, „Дравски габи“... Тиж ше дзечнє наступи вшадзи одкадз придзе поволанка кед же то можлївосци дошлєбодза. Вшелїяк у плану и отримованє ювилейней 10. културно-уметнїцкей манифеставиї дзецинскей творчосци „Перши аплауз“.

Красна вистка була же по час отрмованя Скупштини пришла вистка же за 2022. рок Город Вуковар уж одобрел средства за роботу Дружтва.

Вера Павлович дала заувагу на женске народне облєчиво и пожадала же би ше воно кус модернизовало.

Любица Гаргай

З лїва на право Вера Павлович, Владо Русин, Звонимир Барна

Члени КУД «Осиф Костелник» на звитней скупштини

ЗОЗ РОБОТИ КУД РУСНАЦОХ ОСИЄК

17. ДРАВСКИ ГАБИ ПОД СТРОГИМА ЕПИДЕМИЙНИМА МИРАМИ

Вкупне число у сали шмело буц 50 особи, а дакедишнїх рокох на Дравских габох, попри числених дружтвох було и вельке число патрачох и госцох, та ше назберало и прейт 250 особи.

У орґанизациї КУД Руснацох Осиєк, а зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини РГ, отримани ище єдни Дравски габи, фестивал хорского шпиваня Руснацох Републики Горватскей.

Пре строги епидемийни мири у завартих просторох на 17. Дравских габох, котри отримани 18. децембра у ОШ Антун Михановић у Осиєку, могли участвовац лєм гевти хтори мали ковид потвердзеня лєбо негативни тест на корона вирус, а вкупне число учашнїкох и патрачох шмело буц лєм 50. Нажаль, то значело же ше нє могло поволац вельо патрачох бо уж сами учашнїки були на ґранїци дошлєбодзеного числа.

На самим початку присутних привитал предсидатель КУД Руснацох Осиєк Огнєн Здравкович, а потим манифестацию отворел Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ.

Попри Костелника, на манифестациї була присутна и Аґнетка Балатинац, Представителька рускей националней меншини Осєцко-бараньскей жупаниї, та Дубравка Рашлянин, предсидателька Союзу Русинох РГ.

Перше шпивац почало домашнє Дружтво, КУД Руснацох Осиєк, но пре оправдани особни причини членох, пришло до нєвигодней ситуациї, бо вельке число членох нє могло наступиц. На щесце, до помоци прискочели двоме члени КУД „Яким Гарди“, Томислав Дудаш и Звонко Рускай, та наступ барз успишно закончени.

Понеже пре епидемийни мири наступали лєм штири Дружтва, нє було потребне водзиц окремну конферансу, та на бину дораз вишли члени КУД „Осиф Костелник“ хтори зоз провадзеньом оркестру и под дириґентску палїчку Влади Русина одшпивали три прекрасни крачунски шпиванки. Коляди иншак нє состойна часц Дравских габох, бо ше Дравски габи отримую першого викенду децембра, а пошвецени су городу Осиєку як дарунок Руснацох за родзени дзень Городу. Винїмково того року, знова пре нєвигодни обставини велїх членох, Дравски габи премесцени на 18. децембер, та з тим датумом коляди Вуковарского дружтва барз розвешелєли присутних, а и тематски ше одлично уклопели.

По наступу Вуковарчаньох на бину вишла хлопска шпивацка ґрупа КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох хтора, поведли бизме, уж нательо ушпивана же нє ма конкуренцию на домашнєй сцени у хлопским шпиваню при Руснацох. Под руководзеньом Томислава Дудаша одшпивали три шпиванки, а вибор шпиванкох вше одушевює патрачох, бо то углавним шпиванки зоз скарбнїци старших руских шпиванкох хтори велї уж давно нє чули, а можебуц и позабували. Праве тот вибор барз значни за очуванє руского шпивацкого скарбу.

Руснак, дружтво Руснацох у РГ зоз шедзиском у Петровцох, представело ше зоз двома шпиванками, а пре огранїчене

КУД „Осиф Костелник“ Вуковар

КУД „Яким Гарди“ Петровци

Руснак дружтво Руснацох у РГ, Петровци

КУД Руснацох Осиєк допомогнути з членами КУД „Яким Гарди“ Петровци

Дубравка Рашлянин, предсидателька Союзу Русинох РГ

Агнетка Балатинац представніца рускей националней меншини ОБЖ

Огнєн Здравкович, предсидатель КУД Руснацох Осиєк

Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ

число вкупних присутних, пришли у меншим чишлє, алє без огляду на число шпивачох, наступ був барз успишни.

Можеме заключиц же гоч зме примушени на досц вельки огранїченя и строги епидемийни мири, нашо дружтва заш лєм барз успишно робя, а тото цо презентую, з квалитету аж подзвигнуте на висши уровень. Жаль нам же зме того року на манифестацию нє могли пущиц векше число патрачох бо шицки хтори наступели, свой наступ виведли так добре же насправди чкода же их нє могло слухац векше число людзох. Алє, за гевтих хтори хасную интернет, шпиванки ше може послухац на Фб ґрупи KUD Rusina Osijek

Най ище надпомнєме же скорейших рокох на манифестациї наступали шицки руски дружтва зоз Горватскей хтори мали хор лєбо шпивацку ґрупу, єдно дружтво националней меншини з Осиєку, дакеди то були Словаци, дакеди Македонци, Мадяре..., а вше було поволане и єдно руске дружтво зоз Войводини. Були поволани и числени госци з политичного, вирского и дружтвеного живота, а патрачох ше нє мушело нагваряц, вше дзечнє приходзели. Скорей корони, на Дравских габох знало буц по 250 особи. Кед ше поровна з того-рочнима, мож обачиц же то барз велька утрата за Осєцке дружтво бо з часом, кед ше патрачох будзе одбивац як цо ше мушело тераз, єдноставню ше одвикню приходзиц на тото збуванє.

Наздаваме ше же идуцого року будзе вигоднєйша ситуация цо ше дотика вируса корона, а кед би нє була, можебуц шицким нам треба роздумац о „лєтних“ Дравских габох, кед дошлєбодзене векше число патрачох, а исте можлїве отримац и на отвореним.

Агнетка Балатинац
Фото: А. Балатинац

НАШО СВЯТИТЕЛЄ – УВОДНА СТАТЯ

ШВЕДКОВЕ ВИРИ РУСКОГО ПОХОДЗЕНЯ У 20. СТОЛЇТИЮ

Увод

У тим 2022. року у стаємней рубрики „З духовного живота“ сцели бизме обробиц, видзи ше, по тераз нє обрабяну тему, приказац у кратким єдно одредзене число особох котрих Церква припознава „Правилом вири и образом кроткосци“ (зоз тропара св. Миколайови), а хтори були руского походзеня. Же би нам тема нє рушела барз широко, предвидзени сериял:

1) огранічиме ше на святительох котри жили преажно у 20. столїтию, або евентуално на преходу з 19. до 20. столїтия.
2) огранічиме ше лєм на особи котри ше писали, чувствовали або походзели з руских кореньох.

Менши вше даваю вецей

Цикава стварносц же мали народи спрам народней присловки „мала зме грудка, алє сами сир“ часто чловеческому роду процентуално патраци даваю вецей заслужних, успишних, по дачим познатих особох у рижних сферох живота, та так и на подручу духовносци.
У духовним живоце южних, бачванско-сримских Руснацох думки нам дораз лєтаю на духовних преднякох: надвладику Гавриїла Букатка, владику Дионизия Нярадия, священїкох: др Гавриїла Костельника, Дюру Биндаса, Михайла Мудрого, Андрию Сегедия, Инокентия Тимка и др. То людзе о котрих ше годно нєвичерпно находзиц и читац документацию и у интернационалних рамикох и у рижних сферох живота, нє лєм духовносци. Дзепоєдних з нїх провадзи тиж глас святосци аж по нєшкайши днї. З архивох ше и нєшка виглєдую їх животописи и обявюю їх кореспонденциї и писаня, а у народзе існує жива традиция о їх моцней и здравей духовносци котра нє вичерпує, алє напроцив, дзвига других коло себе.
Задумайме себе кельо вец ище таких прикладох єст у Старим краю, як и у крайох до котрих Руснаци початком 20. столїтия селєли, наприклад до Зєдинєних Америцких Державох.

У каждей епохи спомедзи святожиюцих дзепоєдни нам поставаю приклад

Гоч можебуц и у наших штредкох барз вельо особи котри сигурно жили зоз святим животом, існує церковни поступок котри барз зложени и вичерпни же би ше дакого потвердзело за святителя. То тирваци виглєдованя и прешвечованя, же би ше добри глас о духовносци и святосци особи наисце и потвердзел. Правда, нєшка зоз сучасну технїку виглєдованя вельо олєгчани и пошвидшани, алє и надалєй су зложени.
Надалєй, каждa епоха мала и будзе мац своїх святительох. Даєдни, правда, столїтиями чествовани, даєдни зоз часом поциснути од новших. Прецо? Одвит можебуц найлєпше находзиме у древним тропару (святочней писнї) св. Миколайови: „Як правило вири и образ кроткосци, як учителя стримованя, обявела це швету сама правда стварох. Пре тото досягнул ши зоз змиреносцу високе, з худобством богате, отче, начальнїку священїкох Николаю, модлї Христа Бога, же би спашел души нашо“ (руски преклад превжати з молитвенїка „Мир всим“, о. Михайла Холошняйового).

Дионизий Няради

Як людзе найлєпше розумиме словнїк, менталитет и способ роздумованя нам духовно и културологийно блїзких особох. Од перших ше столїтийох намагало нашлїдовац идеали з блїзкого окруженя. У тим духу каждa епоха давала духовних преднякох котри були „правило вири и образ кроткосци“ – способ християнского справованя у живоце, бо християн особа поволана буц прикладом другим, прикладом котри ше сам од себе понука, алє нє и наруцує. То нє лєгко и праве прето тоти котрим ше то поспишело, вони постали приклад нам другим.

Святителє Руснаци у 20. столїтию

Бешедовац о руских святительох нє лєгко, окреме од часу националних будзеньох у 19. столїтию и витворйованю нацийох у Европи и швеце, дзе ше нация наклада як совершенша и висша форма од народносци и поровнує ше з одредзену державу (нпр. у Канади жию Канадянє, у Америки Американци, у Австралиї Австралиянє, а народне жридлове походзенє самей особи постало секундарного значеня и одноши ше на єй културно-просвитне и фолклорне пестованє одредзеней файти традициї. Наиходзаци на з кореньом руски, або презвиска котри при Руснацох присутни и по тим повесц за дакого: „вон Руснак, або Рускиня“, кед ше вон за себе сам так нє висловює нє виводлїве, а єст вельо таки приклади.

Заш лєм, ми пренашли таких святительох у 20. столїтию котри ше експлицитно вияшньовли як Руснаци, або же су руских кореньох, и праве о таких сцеме писац и лєпше их упознац. Вони зоз своїм блїщаким прикладом святосци ище раз пошведочели же існую мали народи котри нє маю нужно держави и войска, алє маю богати духовни, интелектуални, културни або иншаки скарб котри пишно чуваю и поцихи, медийно нєекспоновани, з часу на час як блїскавка на нєбе ошвицую чловечески род. Владимир Седлак

бл. Ана Коссарова

Слово мацерово

Пише: Агнетка Костелник Балатинац

КАЖДА ҐЕНЕРАЦИЯ МА СВОЮ БЕШЕДУ

Пияток коло поладня ишла сом до шивачки нєдалєко од даскелїх стреднїх школох у Осиєку.

Понеже була красна хвиля и досц цепло, гоч ище фебруар, велї ше нашли на улїчки, а и дзеци зоз стреднїх школох уж позаканчовали годзини за тот дзень, та нас на семафору була красна громадка док зме чекали на желєне.

Ту можеце чуц рижни ствари кед сце сами, а коло вас векши групи.

Єдна група школяркох стреднєй школи була дакус гласнєйша, та окреме прицаговала повагу. Бешедовали з мишанїну горватского и анґлийского язика, подумали бисце же су даяки студенти зоз даєдней од державох дзе державни язик анґлийски.

Слухам, „are you sure?“ „Of course da jesam“, гвари друга. Предлужую „yesterday sam išla u big market“, „I can't believe našla sam duksu po very low cost.“ И так цекла тота бешеда, кус по анґлийски, кус по горватски. Прешли зме семафор, вони ходза поза мнє, очиглядно єден час будземе исц у истим напряме. Мнє ше нє понагля бо у шивачки мам заказане у одредзени час, а и им ше випатра нє понагля бо ме нє обиходза. Так сом ище єден час, сцела нє сцела, слухала мишанїну тих двох язикох и зацикавело ме цо ше то случує. Обачела сом и при других младих, углавном 15 лєбо 16-рочних, та и младших же хасную комбинацию двох язикох у бешеди.

Як ше гвари, старе та дакеди закуция, обрацела сом ше ґу нїм и опитала ше чи им ше можем цошка опитац?

Их штири, як прави бунтовни лєбо модерни тинейджерки, облєчени дакус даркерски, нашминкани дакус моцнєйше, бо ше то у школи дошлєбодзує, а и кед би ше нє дошлєбодзело, тинейджерски бунт вше превагнє у тих рокох, скоро єдногласно одвитовали – може.

Питам ше им, понеже сом дакус старша та нє знам тоти нєшкайши тренди, же чи мишанє двох язикох у бешеди у терашнї час мода лєбо вони нє знаю по горватски, чи су можебуц з даєдней другей держави? Знам же су нє з другей держави бо горватски слова висловюю як же су ту нєдалєко, з єдного валалу дзе так специфично бешедую, алє нє сцем одкриц же мойо ухо то замерковало. Най думаю же баба нє зна.

Барз културно ше справую спрам мнє и доброжичлїво ми толкую же вони ходза на анґлийски язик алє ту су, зоз Горватскей, лєм понеже праве слухали анґлийски, нє можу ше здогаднуц як ше дзепоєдни слова гуторя по горватски. Друга додава, так векшина младих бешедує, а треца гвари, нам мацерински язик горватски, а штварта ю доплонює, алє нам лєгчейше дзепоєдни слова повесц по анґлийски. Видно же су добри пайташки и же маю исте думанє бо єдна другу надополнюю. З ошмихом сом им подзековала, похвалєла їх модни випатрунок, а окреме шминку, цо при тих дзивчатох виволало ище векши ошмих на твари и кажде пошол по своєй драги, я на право до шивачки, а вони просто на автобус.

Вец сом ше здогадла як ми моя мац знала поставяц подобни питаня кед сом бешедовала зоз своїма пайташками же би вона нє розумела. Ми розлучовали слова на склади и вец их заменьовали так же „моя мац“ звучало „ямо цам“.

Ище и нєшка дзекеди може чуц подобни висловйованя лєбо дзепоєдни ткв. шатровачки висловйованя. Дзекеди ше хаснує же бизме були иншаки од других, же бизме указали же знаме и можеме дацо вецей, а дзекеди лєм же би нас власни родичи нє розумели бо маме медзи собу „свойо бешеди“.

У корелациї зоз нашим язиком, любела бим кед би наша бешеда тиж постала нательо интересантна и модерна же би ю млади хасновали, та гоч и у комбинациї зоз другима язиками.

Можебуц би було цикаве чуц як би то звучало кед би нпр. дахто поведол „O, I love тоти preukusne капущанїки.“ Нє звучи примамлїво слухац таку мишанїну, алє опатьце келї ту ґраматични пременки! Кед дахто шицко тото пове правилно, значи же барз добре позна шицки три язики бо тото вирече нє зна правилно висловиц на шицких трох язикох, лєм у тинейджерских рокох волї так помишац. Раз, док буду старши, а стретню тинейджерох хтори тиж буду мишац язики, наздавам ше же им придзе на розум же у младосци и вони таке робели и же кажда ґенерация жиє „свойо“ часи и ма свою бешеду, лєм модлїм Бога най нє забуду ґевту, мацеринску.

За твой дзень мамо

Ище лєм конци швета швица.
Мамо, опатьце покля видно далєко,
швички попалєни.
При тополї у полю нє єдна жена
на тот дзень нєстала,
мац єдна там на гробе
за дзень свой живот дала,
за свойо слово жена єдна
сама себе закопала.
При крижу на гробе очох заплаканих
нєшка дзивка єдна зложених рукох
у чарней хусточки з пацерками
на гасури клєчи, причаща ше,
а дзень ю споведа.
Мамо, нєшка твой образ у рамику плаче,
у пупчецу квеца заградох
твойо мено квитнє.
У швички у полю коло тебе
у шущацим лїсцу
жаль твой запалєни.
Глїбоко задуману през вистати одблїск
покля це видзим у твоїм ошмиху
цеплота чече, мацеринска любов
сциха ище вше так греє.
Руки ци вистати, цело одпочива,
свою ши роботу шицким подзелєла.
Мамо, найкрасше пупче
цо старгнєм з гвоздиком
то нєшка ти.

Звонимир Барна
Вуковар, 14. 2. 2020. року

ЧЛОВЕК И СТАРОСЦ

Чловек таки, кеди яки,
Дакеди бул чарни, а вец шиви
Цо завиши од животней хвилї.

А живот му таки яґод хмари
Цо по нєбе през рок лєца,
Часто су шиви, часто били яґод платки,
Дакеди длуги, длуги и нє кратки.

Цо ши старши „хмари“ цмейши
И чловекови живит уж нє сладки.
Цо ше питац теди маш?
Яки одвит теди даш?

Нє важне кельо роки припознаш, або...,
Алє важне кого коло себе
У тих старих рокох маш.

Томислав С. Кетелеш
Петровци
23. 8. 2021.

BROD ŽIVOTA

Našli smo se sretni na obali,
u svitanju prekrasne šarene zore,
držeći se za ruke,
promatrali uzburkano more.

Val za valom udara u hrid i pjeni,
u svaki val smo utkali misli:
„budimo sretni i voljeni.“

Godine su prošle, kao oka treptaj,
na srcu je ostao samo trag,
i nestao je tvoj osmijeh blag
koji mi je tako topao i drag.

Tada nismo ni slutili
da smo ostali sami i stari
na izgubljenom „životnom brodu“,
i još uvijek zajedno tražimo „kopno“,
a vidimo samo „vodu“

Petrovci, 2022.
Tomislav S. Keteleš

ШЕСТРА чи БРАТ?

Поконцу нашого теметова,
розгваряли сциха, знова,
Корона и Глад.
Хто кому шестра, а хто кому брат?

У розгварки порадзена порада,
Тота перша най панус
Чия шивша, длугша брада.

Корона, така зла до битки рушела,
А глад гоч старши брат,
Корона му панованє нє препущела.

Я, корона, зоз лабораториї випущена,
як преклята жена.
Патри брату, отвор очи,
Як цо патри вноци сова,
Кельо ище треба дополнїц
Места нашого теметова?

Цо най патрим? Я очи нє мам.
Алє уста вельки, а жалудок гладни,
Та зме у тей роботи,
Шестро моя, складни.

Пануй перша, док ци нє допиє,
А вец будзем я.
Одо мнє ше, вер ми, нїхто нє скриє.

Петровци, 2020.
Томислав С. Кетелеш

МЕШАЦОВА МОЦ

Ой, Мешацу добродїю стари,
Док я пойдзем з мою милу
Зайдз ти нам за хмари.

Вона млада, младе „цело“
И тей ноци би ми цошка
Щиро повесц сцело.

Най ше о тим, мой Мешачку,
гвиздом нє гутори,
як ше чувствуємe,
най ше нас нє кори.

Мешац вишол споза хмари,
Шветлосц на нас зишла,
Одразу
Твоя краса блїсла,
Цале шерцо ши забрала
Єдина моя, наймилша.

Томислав С. Кетелеш

МАЦЕРИН ЗАВИТ

При облаку стої стара мац,
На ровнїну патри, попатрунок траци,
Чека сина єдиного же ше
З войни враци.

Патри, патри, руки заламує,
„Яй, Боже мой, так себе здихує“,
Модлї Бога, на розпяце попатрує,
Мацер Божу на помоц поволує.

Прешол рочок, прешли други,
Штварти уж ше „родзи“,
А вистка о синови нїяка нє приходзи.

Єдного рана кед сирец рихтала,
Єдна думка єй пришла
И обтерховане шерцо сцисла,
Як же чула глас з далєка:
„Живше крачай, мац це чека“.

През облачок попатрела,
Лєм цо теди нє замлєла,
У заградки коло ружи
Син на карагульох стої.

Мац вибегла, облапя сина,
Слизи чечу обидвоїм,
До потоку ше злївaю,
Алє слова нє вигваряю.

Мац нє зна цо би, слизи сцера,
На жем клєка, руки ламе,
А вец сциха:
„Дзекуєм Матко Божа
Же ши завит мой прияла,
Мойого сина єдиного
З войни виратовала“.

Петровци, 1998.
Томислав С. Кетелеш

нєприродна цихосц	**neprirodna tišina**
превелька цихосц	**prevelika tišina**
чуц	**čuje se**
дурканє шерца	**otkucaje srca**
пирханє власох	**lepršanje kose**
лєценє думкох	**lutanje misli**
нєприродна цихосц	**neprirodna tišina**
панує	**vlada**
челядз здихує	**čeljad uzdiše**
з плєцами сциска	**plećima stiska**
и барз ше чудує	**i čudi se jako**
цо ше там	**što se tamo**
споза брега рихта	**iza brda valja**
яка хмара тераз придзе	**kakav oblak će stići**
зоз каменцом	**sa ledom**
чи лєм з дижджом	**ili samo kišom**
нєприродна цихосц	**neprirodna tišina**
панує	**vlada**
а челядз и далєй	**a čeljad i dalje**
здихує	**uzdiše**
и видихує	**i izdiše**
чи ше шме наздавац	**smije li se nadati**
же место хмарох	**da umjesto oblaka**
споза гори слунко стої	**iza brda sunce stoji**
хторе ше нїчого нє бої	**koje se ničega ne boji**
лєм чека же би го	**samo čeka da bi ga**
челядз заволала	**čeljad zazvala**
и мудро му место страху	**i mudro mu umjesto straha**
ошмих подаровала	**osmjeh darovala**

Любица Гаргай

ЗАТРАЦЕНИ СИН

Пошол ши з дому далєко,
Кед жимски витри моцно дули,
Ношели шнїг, драги завяли,
Лєм чапаши твойо у шнїгу остали.

Пришла Яр, шнїг ше пуща.
И чапаши твойо нєстали
Кад твойо ноги на одходзе
Жалошнє крачали.

Писма нє приходза,
Вистка нє сцигує.
Чому да шерцо и душа
У тих часох порадує?

Прецо то так випадло,
Пре очи сй каменково,
Чи пре шмати за винчанє
гевти доганово?

Мац зармуцена, оцец застарани.
Руки на молитву порихтани,
Дзень и ноц сцискаю ше дланї.

„Вислухай Єй Боже слова,
Добра вистка най ше чує,
Най ше шерцо Єй у старосци
остатнї раз порадує.“

Загреб, 1998.
Томислав С. Кетелеш

ОТРИМАНА ШВЕТОЧНА АКАДЕМИЯ З НАГОДИ ДНЯ РУСНАЦОХ У РЕПУБЛИКИ СЕРБИЇ

У орґанизациї Заводу за културу войводянских Руснацох, 23. януара того року, у велькей сали „Йован Дьордєвич“ Сербского народного театра отримана Шветочна академия на хторей присуствовали и представителє Союзу Русинох Републики Горватскей Звонко Костелник, Ради рускей националней меншини ВСЖ Яким Ерделї, Ради рускей националней меншини Општини Богдановци Томислав Кетелеш и Таня Кренїцки, и члени Дружтва Руснак. Попри Служби Божей котра отримана у церкви св. Петра и Павла и вистави малюнкох под назву „Паметанє и тирванє“ пошвецене 100-рочнїци од народзеня академскей малярки Гелени Сивч, а автентичносц вистави були роботи Лидиї Рамач, модней дизайнерки и костимоґрафки. Швето розпочало зоз гимну Републики Сербиї „Боже правде”, як и шветочну шпиванку „Браца Русини”, котру одшпивали члени Руского културного центра – Хор Гармония, зоз хторим руководзи Сузана Ґрос Маркович, а провадзел их Национални оркестер зоз котрим дириґовал Мирона Сивч. Прейґ видео-знїмки явели ше и швето Руснацох винчовали: оперска и камерна шпивачка Люпка Рац зоз Швайцарскей, орґуляш Саша Ґрунчич зоз Заґребу, пияниста, доктор Дарко Варґа зоз Зєдинєних Америцких Державох. Композицию „Леґенда” за гушлю и клавир компоновал наш композитор Иван Ковач и пошвецел ю своєй дзивки Катарини Ковач, хтора ю з тей нагоди на гушлї виведла вєдно зоз колеґиню Наташу Пандурович, хтора ю провадзела на клавиру. Стихи писнї „Писмо на селище” Михала Рамача гуторел наш познати рецитатор Мирослав Малацко. На концу програми Хор Гармония виведол шпиванку „З давен давна”. Покровитель академиї був Покраїнски секретарият за културу, явне информованє и одношеня зоз вирскима заєднїцами.

Звонко Костелник, проф.

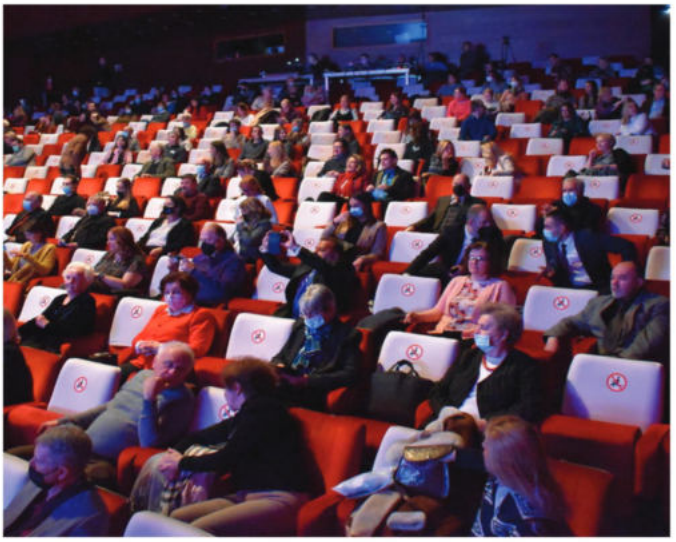

Делеґация зоз РГ у публики у штвартим шоре

ЗМАГАНЄ У ВАРЕНЮ РИБОВОГО ПАПРИҐАШУ У МИКЛОШЕВЦОХ

Спортске риболовне здруженє „Лєняк“ з Миклошевцох 9. януара того року по перши раз у Миклошевцох орґанизовало змаганє у вареню рибового паприґашу. Змаганє порушане на иницияґиву предсидателя СРЗ „Лєняк“ Бориса Бучка: „Уж вецей роки здруженє орґанизує змаганє у лапаню риби на дугов. Сцели зме дакус пременїц активносци, а знаюци же през жиму нєт вельо збуваньох, одлучели зме у януару направиц змаганє у вареню рибового паприґашу. Наздаваме ше же идея зажиє и прерошнє до красней кулинарскей манифестациї“. Иницияґиву дзечнє потримали члени дружтва гоч ше, нажаль, велї поволани госци пре познати причини нє могли одволац. Попри того, на змаганє ше приявели 5 екипи: штири домашнї и єдна з Илоку.

Догварка скорей вареня

Варело ше у котлїкох на отвореней бини у центру валала, а прицагнути з пахом рибового паприґашу пошвидко ше назберало и красне число „дегустаторох“. Шицки потребни продукти змагательом обезпечел орґанизатор, а покровитель першей миклошевскей „фишияди“ була Општина Томповци. До жирия були поволани почитовани госци: началнїк Општини Томповци Милан Ґрубач, миклошевски паноцец Роман Ступяк и Миклошевчань Мирослав Голик. Спрам оценох жирия побиднїцки погар однєсла екипа зоз Спортского риболовного здруженя „Карас“ з Илоку. Алє шицки ше присутни зложели же найлєпша награда после такого змаганя то красни полудзенок и друженє.

Леся Мудри

Побиднїки змаганя з Илоку

Дакеди було

СПОСОБ ОСТВАРЙОВАНЯ ЗАДУМАНОГО ЦИЛЮ

У дакедишнїх часох худобни людзе хижи углавним набивали зоз жовтей глїни и оляпковали их зоз блатом до хторого мишали лєбо житну плєву, лєбо кобуляку хторей теди було вельо, прето же скоро кажде мало у обисцу даєдного коня, а кобулянка то коньска балєґа.

Так ше то дакеди жило и хижи отримовало, а вецка нараз пришли иншаки и модернєйши часи, та и худобни людзе пожадали мац хижу зоз твардого будовательного материялу, односно зоз цегли.

Єдна млада пара тиж жила у худобенкей и дослуженей хижи, та ґазда мал бригу як збудовац дакус черствейшу и новшу хижку за себе и свою фамилию. Надумал вон як то зроби, та ше порадзел зоз свою жену же пойдзе до швета заробиц пенєжи за нову хижу, за їх нови дом. Як ше дома порадзели, так и покончели, а пошол вон до Нємецкей робиц. Док вон зарабял марки за будованє новей хижи, вона зоз малючкима дзецми дома отримовала и чувала їх власну худобу, место хторей плановали за даскельо роки збудовац нови дом.

Єдного дня, док була зоз дзецми сама дома, до двора убегла престрашена сушеда, баба ґдовица, и така задихана ґуторела же ше у валалє приповеда же у лєше на другим концу валала хтошка нападнул двох хлопох хтори себе рихтали огриву за жиму и же то так дахто може нападнуц и их, три сами жени хтори без хлопскей руки у обисцу, понеже и напрез їх хижох тиж сама жила ище єдна ґдовица.
Ґоч баба була барз престрашена, млада сушеда ше нє дала престрашиц, алє старшу сушеду ублагала зоз тим же гевти евентуални нападаче хтори там можебуц и нападли тих двох хлопох, а можебуц и нє, нє знаю же хто дзе и у хторей хижи у валалє бива. Та так кед би и пришли зоз лєса до валалу правиц даяки свой шор, вони нє знаю и нє пришли би такой на други конєц валала праве до хижох дзе жию сами жени кед би им на тото нє указал дахто од тих хтори добре познаю же хто у хторей хижи жиє. Баба ше ублагала и похвалєла сушеду на трезбим роздумованю.Супруг тей младей ґаздинї у Нємецкей робел длугши час и там заробел достаточно пенєжу же би могли почац будовац. Перше почали помали куповац цегли и инше, и привожиц коло старенкей хижочки хтора грожела же ше сама поваля. Кед були бизовни же у дворе и пред хижу маю навожено надосц потребного будовательного материялу за будованє новей хижи, дали поваляц и вивезц глїну од старей набиваней хижи, же би им на тим месце уж поєднани майстрове муляре на яр збудовали нову хижу.

Пре поваляну стару хижу обисце им було хвильково розградзене, та у обисцу мали привязаного и велького пшиска хтори, кед нє инше, барз силовно и гласно брехал, та зоз тим бреханьом ґаздинї давал до знаня же ше у околїску цошка чудне случує. Так то було и єдней ноци кед вон окреме гласно брехал. Його бреханє розбудзело и ґаздиню и єй дзеци. Кед ше ґаздиня зобудзела окрем бреханя чула и чудни глас на драже. Швидко заруцела цошка на себе и вибегла на драгу. На драже мала цо и видзиц. Там на драже єдна баба, дальша сушеда, полнєла себе мех зоз новима червенима цеглами, же би зоз нїма подмуровала свою старенку хижу хторей ше заднї мур почал валяц, алє у тим ю зопарла шмела ґаздиня хтора єй зоз меха висипала цегли, а тота вец поганьбена пошла дому зоз празним мехом.

Така то наша чловеческа природа. Кажде ше под час свойого живота намага себе створиц дацо за лєпши и злагоднєйши живот, лєм розлика у тим хто себе яку драгу вибере и на яки способ сце сцигнуц ґу тому свойому задуманому цилю.

ДЗЕЦИНСКИ КОЧ ЗОЗ ГНОЙОМ

У терашнїх часох кед ше дзецом опитаце цо жадаю буц и цо жадаю у живоце робиц, велька векшина з нїх вам одпове же яки факултет сце студирац. Дакеди дзеци нє шнїли о факултетох, бо о тим найчастейше анї нїч нє знали. Вони ше упатрали на своїх родичох хтори ше намагали у обисцу мац красни конї, красши од сушедових, лєбо аж и од шицких у цалим валалє. На полю ше намагали цо лєпше обробиц свою жем, окопац и огарнуц кукурицу же би през рок нє пожовкла, а вєшенї при ламачки же би на кукуричанки у лїсцу вишела цо красша и длугша чутка, зоз цо красшима зарнами кукурици. Дзеци тедишнїх часох ше упатрали на своїх родичох, а часто их у вельо чим и копирали.

Єдней нєдзелї дополадня єден ше ґазда позберал як и звичайно внєдзелю и пошол до церкви до Служби Божей. Дома остала ґаздиня зоз ище малючким сином. Мац меркуюци на сина робела и други роботи хтори мала покончиц. Зна ше цо жени у обисцу робя у тот час внєдзелю. То варенє нєдзельового полудзенку, а тиж так и гнєценє и печенє смачних колачох.

Док ґаздиня тото кончела, на хвильку призабула же меркує и на малого сина. Кед єй тото пришло на розум, скричала на нього по мену, алє вон ше нє одволал. Доволовала го и далєй, алє одвиту нє було. Вишла вонка зоз приклєта на двор и ознова го доволовала, а вец обачела же капура за виход на драгу отворена. И далєй доволуюци сина по мену вибегла на драгу. На драже, гет далєко спрам хотару, обачела желєни синов триков. Почала швидко бегац за нїм. Аж кед го здогонєла видзела тото цо себе анї нє могла задумац. Єй мали син накладол на свой дзецински коч гною и зоз тим полним кочом хлївского гною рачкуюци рушел го вивесц на польо, на хторе пред тим на вецей заводи зоз родичами одходзел. Можеце себе задумац цо после того ушлїдзело.

Желько Ґаргаї

Роботнїки у просвити

КАЖДЕ ИСКУСТВО ДАЧОМУ НАС УЧИ

Бешедуєме зоз Лесю Мудри, учительку руского язика и култури зоз Миклошевцох, хтора ше до Миклошевцох приселєла 2005. року зоз Україны кед ше одала за супруга Звонка и маю сина Кристиана. Пошвидко барз добре звладала и руску и горватску бешеду. Добре ше знашла у новим животним штредку. Леся єдна весела и приємна особа, активна у валалских здруженьох, учителька и новинарка.

*** Поведзце нам даскельо слова одкаль сце и яки вам паметаня на вашо дзецинство и одрастанє?**

- Приходзим зоз Закарпатя, часци одкаль походза Руснаци. Народзена сом 16. децембра 1979. року у нєвельким городу Виноградове, блїзко границы зоз Мадярску. То тиж мултинационални город у хторим попри Українцох жиє досц Мадярох, Русох, Євреёх, Нємцох, та и Русинох. Нїгда ше нє патрело на националносци, а так там и нєшка. Одросла сом у хижи зоз мацеру, оцом и старшу шестру. Живот був подобни як и ту. Вельку часц свойого дзецинства препровадзела сом зоз бабу и дїдом. Вони жили блїзко при нас. Дїдо був учитель українского язика, а баба учителька математики, хтора у школи водзела и ґаздовство. Баба ме нучела шиц, вишивац, вариц, печиц, алє и читац. Баба ми була зоз Києвщини, та сом зоз ню и дїдом през лєто ишла там до прабаби, так же ми и гевтот край добре познати. Прабаба бивала у малим валалє коло Києва. У тим валалє ше у гевтот час, кед сом була дзецко, жило з автентичним животом старих людзох. У хижи нє було анї струї, анї води, хижа була набивана, був там руски пец, патос був глїняни, на столє були ткани партки... Кед були даяки швета долу ше кладло пахняци трави. Спало ше на сламнячи. Баба през лєто вше рихтала сламу. Покошене жито нє дала витлачиц зоз комбайну, алє зме го мушели тлачиц ручно зоз ципом. То були два палїци на ланцу зоз хторима ше тлукло по класках же би зарна повипадовали. Вец ше тоту сламу так повязну у снопох кладло як закрице на повитки, т.є. на помоцни просторї у дворе. Хижа теди уж була закрита зоз черепом, а лєм помоцни просториї у дворе були закрити зоз сламу. Так сом през лєто жила зоз бабу, дїдом и прабабу далєко од телевизиї и других лагодносцох хтори сом мала дома. Правда же у бабовим сушедстве було и дзецох та сом ше зоз нїма могла бавиц. У обисце сом вше помагала. Цагала сом воду зоз студнї, зоз дїдом сом резала древа зоз ручну пилку и так сом учела жиц животом як цо був дараз.Там сом вельо того научела. Кед нєшка пойдзем до даєдней етноґрафскей збирки як цо и тота у Петровцох, тот пах старей хижи ме барз здогадує на бабову хижу. И вше о тим мам вельо бешеди, о тим як ми там було. Так же вельо того цо тераз зоз дзецми учим на настави зоз култури я видзела и справди дожила. Вше кед сом през лєто була у прабаби, дїдо хтори був професор українского язика, водзел би ме по музейох Києва и околних местох. То ми тиж остало як красна памятка.

Кажде искутво хторе маме у живоце, чи позитивне, чи неґативне, дачому нас научи.

*** Як сце ше бавели як дзецко?**

- У нашей улїци у Виноградове було досц дзецох, та зме вонка бавели рижни бависка, найвецей зме бавели бадминтон и скакали ґуми. Нєдалєко од нас був стадион, та зме ше и там ишли бавиц. Хлапци любели фодбал, а ми дзивчата бавели дацо инше. Шестра ми досц старша, та сом ше зоз ню нє бавела. Кед я була у возросту за баванє, вона уж о иншим роздумовала. Алє од шицкого найволєла сом читац и углавном сом то и робела.

*** Яке було Вашо школованє и чи ше школство вельо розликує од того ту у нас?**

- Школа ми була нєдалєко од хижи. У школи сом ше барз добре учела. Школство у Україны дакус ше розликує од горватского. Дзеци до школи починаю на шейсц роки и школованє може тирвац по дзевяту або єденасту класу, так як сами школяре виберу. То школа общого образованя. По законченей дзевятей класи може ше уписац даяки напрям або ґимназию, та вец после законченя того школованя мож уписац факултет. Факултет мож уписац и зоз закончену єденасту класу школи общого образованя. Так же дзеци уж на шеснац чи седемнац роки можу уписац факултет. Унапрямене образованє тирва три або штири роки, зависно од напряму. Там школи вельки, а и класи були вельки. У класи нас булопо трицец школярох. Я по законченей єденастей класи, кед сом мала шеснац роки, уписала факултет на Националним универзитету у Ужгородзе за наставнїцу українского язика и кнїжовносци, з фахом маґистра филологиї. Ту сом студирала пейц роки. Була сом активна у студентским живоце. Мали зме студентски театер дзе зме виводзели койдзеяки скечи и шпивали шпиванки, цо ми було барз интересантне.

*** Чи Вам була велька пременка по-**

У Виноградове зоз школярами на швето Ивана Купала

йсц на факултет до вельо векшого городу?

- Була то премнка, алє сом то нє чувствовала як дацо драматичне. Я бивала у студетнским доме нєдалєко од факултету хтори був дакус далєй од самого штредку городу. Днї зме углавним там препровадзовли, а дакеди зме ишли и долу до городу бо факултет був на брещку. Кед зме гварели же идземе долу, то значело же идземе до городу. Мушим припознац же сом нє обишла шицки места у Ужгородзе за хтори сом теди мала нагоди. Алє то так у живоце, кед ци дацо ту при руки нє видзиш го, а вец зоз часову дистанцу видзиш же то було препущенє до хторого нє мушело присц.

*** Дзе було вашо перше роботне место?**

- Кед сом закончела факултет врацела сом ше дому до Виноградова. На самим початку єден рок сом робела на замени як учителька українского язика у основней школи. После того сом три роки преподавала язик, литературу и етику у стреднєй технічней школи. Як млада учителька досц сом ше добре знашла у преподаваню. Була сом и класна водителька. Спочатку то вше дакус чежше, алє вше єст добрих людзох, колегох хтори сцу помогнуц.

***Кеди сце пожадали буц учителька?**

- Якошик ше нє можем здогаднуц кеди то точно було. Паметам же кед зме були дзеци, у школи зме писали состави о тим хто цо будзе док вирошнє. Дзеци ше часто знаю вязац за таки даяки нєпознати, а цикави слова. Кед сом була перша або друга класа сцела сом буц агроном як цо то був мой оцец, гоч сом теди анї нє знала же цо то, алє сама назва була така таїнствена и узвишена, насампредз прицагуюца. Од вше сом барз любела читац, дараз и вецей як цо треба. Дараз кед требало дацо робиц, я вше лєм читала. Тераз ми то шмишне, бо ми нєшка дзеци мушиме наганяц же би читали, а нас мацери теди одганяли од кнїжки и наказовали же бизме дацо инше робели. Кед мой дїдо видзел же барз любим читац, обецал ми же кед упишем факултет українского язика же ми охаби шицки свойо кнїжки, цалу свою библиотеку. Познєйше ше так и збуло. У чаше кед сом хасновала дїдово кнїжки за наставу у школи, у нїх сом наиходзела на його рукопис кед дацо зазначел на маргинох, и то ме вше здогадовало на нього и його милу и цеплу подобу.

*** По приходу до Миклошевцох стретли сце ше вироятно зоз даякима новима стварами, а медзи нїма бизовно було ученє руского и горватского язика. Як то було?**

Було вшелїяк. Насампредз, требало зрозумиц розлику спомедзи руского и горватского язика. Чом єдни людзе ту кед бешедую, та их барз добре розумим, а даєдних дакус менєй. Вец ше помали почало складац. За Русинох сом знала ище у основней школи. Гоч Русини нє були признати у Совєтским Союзу як народ и нє могли ше людзе вияшньовац як Русини, алє ше на Закарпатю то знало, а як подтвердзенє того єст вельо презвиска Русин, Русинко. Дзеведзешатих рокох кед я ишла до школи теди ше процес русинства на Закарпатю почал порушовац и у основней школи ми учели о тим хто Русини. Медзитим, я теди нє знала же постоя панонски Руснаци. То сом дознала кед сом ше ту одала. За странца як цо я ту була, требало ми єден час же бим то себе поскладала и порозумела хто то Руснаци, чом ту биваю. Руски язик сом досц швидко звладала, даз за три мешаци у фамилиї, понєже ше у обисцу дзе сом пришла так бешедовало. Вельо часу сом преводзела зоз швекром Владом. Вон ми знал приповедац о тим як ше дараз жило у Миклошевцох. А ище ми указал як ше варя дзепоєдни традицийни руски єдла: рижни мачанки, сирец, рейтеши. За горватски язик ми требало дакус длужей таке дас три роки же бим го совершено бешедовала. Вельо сом читала и слухала на тлевизиї. Думам же за ученє нового язика треба мац добри слух и єден час же би ци бешеда вошла до уха.

*** Часово сце барз активни у дружтвеним живоце у валалє. На яки сце ше способ уключели и дохторого здуженя перше?**

Кед сом пришла до Миклошевцох перше сом ше уключела до зруженя Дружтво нашо дзеци. Учителька Мария Папугова була тота хтора ме там поцагла. Вона була теди предсидателька дружтва и кед дознала же я учителька вироятно такой у мнє видзела потенциял та ме поволала. Я теди ище нє знала добре язик. По руски сом зато досц добре бешедовала, алє по горватски нє. У дружтве ше теди отримовали креативни роботнї за мацери и дзеци. Почим барз любим креативни ствари мнє ше там барз попачело, а и други мацери були барз приємни и крашнє ме прияли. На Українi сом мала роботу и була завжата на велї способи. Кед сом ту пришла мала сом досц шлєбодного часу та сом го вец могла похасновац праве за виградзованє власней креативносци. Упознала сом нови технїки як цо декупаж, мальованє на склу и подобне. Тоти технїки ми були барз фасцинанти кед сом видзела яки шицко можлївосци постоя. Теди ше ище нє хасновало интрнет тельо як цо нєшка хаснуєме, так же нє могло так єдноставно дацо на инернету видзиц и научиц. Познєйше, кед мой син дакус нароснул, учителька Мария ми предложела же бим у дружтве водзела бавенє з дзецми, а з часом сом постала и председателька Дружтва нашо дзеци у Миклошевцох. До бавиони приходзели дзеци розличного возросту од малих по пияту, шесту класу, а з нїма часто и мацери. Зберали зме ше два раз тижньово. Ту зме ше бавели рижни бависка, або дацо рисовали, шпивали дзецински шпиванки и подобне. На тот способ сом ше упознала нє лєм зоз дзецми, алє и зоз людзми у валалє. Уключела сом ше активно до животу валалу и любим Миклошевци гоч сом ту и нє родзена.

*** Членїца сце и КУД-а «Яким Ґовля».**

- Дагдзе 2010. року сом ше уключела и до женскей шпивацей ґрупи и од теди сом активна у Дружтве. Нєшка сом подпредсидателька Дружтва и водителька рецитатореской секциї. Активно робим на шицких подїйох и манифестацийох хторе Дружтво орґанизує. Вельо ми значело тото кед сом почала шпивац у културним дружтве. През роботу у нїм блїзко сом упознавала и зоз културу Руснацох на тих подручох. Од вше сом любела учиц о култури других народох та ми було барз фасцинантне же Руснаци телї роки оддзелєни од своєй дїдовщини, зачували язик и културу. Од швекри ми остали пасово сукнї, дзечнє их облєкам на наступи. Єй вишивани ручнїки часто хаснуєм за декороване бини чи у школи указуєм дзецом, а наймилши ми червени парток.

*** Барз крашнє шпиваце. Чи сце ше дагдзе учели шпивац?**

- Дзекуєм на зуваги. Окреме дагдзе сом ше нє учела шпивац, алє сом шпивала у школи у хору. Мали зме барз красни хор у котрим шпивали школяре и учителє, ишли зме на хорски змаганя, дараз зме заберали и перши места, так же сом мала добре искуство шпиваня. На жаль нє мам музичне образованє цо нєшка чувствуєм як вельки нєдостаток у моєй роботи. Моя мац думала же би то за мнє було превельке обтерхованє та ме нє уписал до музичней школи гоч я вше мала таке жаданє.

Любица Гаргай

ПРЕДСТАВЯНЄ СЛОВНЇКА КОМПЮТЕРСКЕЙ ТЕРМИНОЛОҐИЇ И СЛИКОВНЇЦИ „КОЛЕСА“

Вовторок, 5. октобра 2021. року, у Святочней сали Филозофского факултета у Новим Садзе, отримана промоция **Словнїка компютерскей терминолоґиї,** автора проф. др Михайла Фейси. Од шесцерох рецензентох, цо представя импозантне и нєкаждодньове число рецензентох, бешедовали руски фаховци проф. др Юлиян Рамач и проф. др Дюра Орос зоз Технологийного факултету. Рецензиї одсутних рецензентох, медзи котрима и од проф. др Ани Плишковей зоз Словацкей, пречитали студентки Оддзелєня за русинистику Мануела Кучмаш, Лидия Костальник и Тамара Салаґ. У музичней часци наступела дзивоцка шпивацка ґрупа КУД „Жатва“ з Коцура.

На поволанку орґанизатора, спред Дружтва „Руснак“ присутни були Ивона и Наталия Гнатко. Исти були поволани же би на Филозофским факултету Универзитета у Новим Садзе, на котрим и Оддзелєнє за русинистику, представели и троязичну, а источашнє и першу сликовнїцу по руски у Горватскей „Колєса“, котрей видавателє Дружтво „Руснак“ и Факултет за воспитни и образовни науки у Осиєку. Модератор промоциї був автор словнїка проф. др Михайло Фейса.

Наталия Гнатко

Члени Дружтва „Руснак“ зоз проф. др Михайлом Фейсом, автором словнїка

КОЦУРСКА ЧУТКА, 2021.

У Коцуре, 11. и 12. децембра 2021. року, у орґанизациї КУД-а ДОК, отримані **11. Медзинародни фестивал гумору и сатири „Коцурска чутка“.** Всоботу було отверанє вистави карикатурох и промоция кнїжкох лауреатох, а внєдзелю културна манифестация „Коцурска чуточка и чутка“. На самим початку, предсидатель Орґанизацийного одбору фестивалу и предсидатель КПД ДОК, Нови Сад, проф. др Михал Фейса привитал шицких присутних, визначуюци значносц фестивалу бо є єдинствени спрам свойого характеру. Пре пандемию Ковид-19, могло ше участвовац и онлайн, та учашнїкох було з вецей жемох. Спред Дружтва „Руснак“ на „Чуточки“ участвовала младша ґрупа „Голубки“, а на подобовим конкурсу Ана Еделински за рисунок кукурици достала треце место. Подзекованє учашнїком котри участвовали онлайн, та и Дружтву „Руснак“, предсидатель КПД ДОК проф. Михал Фейса уручел з нагоди першого стретнуца

Наталия Гнатко

Уручованє Подзекованя Дружтву „Руснак“ за участвованє на Коцурскей чуточки

МЕДЗИНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦИЯ: ЖИВОТ И ДЇЛО ПРОФ. ДР ЮЛИЯНА РАМАЧА

Пияток, 10. децембра 2021. року, у Святочней сали Филозофского факултета у Новим Садзе, отримана **Медзинародна наукова конференция** пошвецена проф. др Юлиянови Рамачови з нагоди його 80 рокох живота. На конференциї участвовали 44 викладаче зоз 10 державох, а пре пандемию Ковид-19, отримана є комбиновано та у Святочней сали Филозофского факултета присутна була лєм штварцина.

З Републики Горватскей, спред Дружтва „Руснак“ з наукову роботу на тему „Нет – ґенерация Руснацох“, участвовала Ивона Гнатко, mag. praesc. educ.

Наталия Гнатко

Оддзелєнє за русинистику Филозофского факултета
Медзинародна наукова конференция
Живот и дїло проф. др Юлияна Рамача

Нет-ґенерация Руснацох

Початни слайд науковей роботи Ивони Гнатко

СТРЕТНУЦЕ ЗОЗ РУСНАЦАМИ СПОЗА ГРАНЇЦИ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Члени Дружтва „Руснак“ з Олену Папуґову, державну секретарку за национални меншини у Министерстве за людски и меншински права и дружтвени диялоґ Републики Сербиї

З нагоди означованя Централней шветочносци Националного швета Руснацох у Републики Сербиї, 23. януара у Новим Садзе, хтори за тот рок достал титулу Европскей престолнїци култури, спред Дружтва »Руснак« присутна була делеґация у составе Матей Бурчак, Иван Лїкар и Наталия Гнатко, хтори ше одволали на поволанку орґанизатора, а то був Завод за културу войводянских Руснацох. Була то нагода стретнуц ше зоз Руснацами зоз Сербиї, розменїц искуства и договариц ше о преглїбйованю сотруднїцтва на обидвох бокох Дунаю. У приємней розгварки члени Дружтва »Руснак« затримали ше з Олену Папуґову, державну секретарку за национални меншини у Министерстве за людски и меншински права и дружтвени диялоґ Републики Сербиї и др Михайлом Фейсом, заменїком окончователя длужносци Оддзелєня за русинистику у Новим Садзе.

Наталия Гнатко

Члени Дружтва „Руснак“ зоз проф. др Михайлом Фейсом, заменїком окончователя длужносци Оддзелєня за русинистику у Новим Садзе

НАЩИВА ОПШТИНИ СТАРИ ЯНКОВЦИ

Началнїк Драґан Сударевич зоз представнїками Дружтва „Руснак“

Спрам договарки, пияток, 28. януара, представнїки Дружтва „Руснак“ Мийо Шайтош, предсидатель, Петро Киш, подпредсидатель и Наталия Гнатко, секретарка, нащивели Општину Стари Янковци дзе их приял началнїк Драґан Сударевич. Нащива була з нагоди подзекованя за потримовку роботи дружтва, при орґанизациї Шветовей ради Русинох/Руснацох/Лемкох, а котра отримана у Старих Янковцох у рамикох КМ „Кед голубица лєцела“ 2021. року и за финансийну потримовку при видаваню троязичней сликовнїци „Колєса“, авторох Еуґениї Врабец и Ивони Гнатко, а котра и перша сликовнїца на руским язику у Горватскей. Началнїка упознали з предкладом Плана роботи за 2022. рок и за Општину подаровали прикладнїки сликовнїци.

Наталия Гнатко

GLAZBENI OBLICI NEKIH RUSINSKIH PJESAMA

Pjesme rusinske tradicionalne glazbe imaju svoju strukturu (formu) koja se može opisati, odnosno prikazati glazbenim oblikom. Narodne rusinske pjesme pripadaju popijevkama ili solo pjesmama. Te pjesme uglavnom su oblika dvodijelne pjesme. Prikazat će se i negdje dublje, a negdje površnije analizirati glazbeni oblik tri rusinske pjesme. Nekim se narodnim pjesmama poznaje autor, a neke je narodne pjesme skupljao po selima neki etnomuzikolog te ih je zapisivao. Vjerojatno u etnomuzikološkoj struci i pravilnoj etimologiji postoji ozbiljna problematika, polemika oko toga pripadaju li narodnim pjesmama one pjesme kojima se poznaje autor, a nastale su npr. sredinom 20. st. ili kasnije. Ovdje se neće izlagati ta problematika, nego će se sljedeće pjesme zbog svojeg karaktera i učestalosti pjevanja u današnjici promatrati kao narodne rusinske pjesme.

Čija to zahradka – česte su dileme oko toga pripada li pjesma dvočetvrtinskoj ili četveročetvrtinskoj mjeri te kojim notnim vrijednostima prikazati pjesmu, no ova pjesma će se prikazati u dvočetvrtinskoj mjeri, a prve su dvije note u pjesmi osminka i četvrtinka. **Čija to zahradka** dvodijelna je pjesma. Prvi je dio pjesme mala perioda, 4+4 takta, dvije male glazbene rečenice. Drugi je dio pjesme velika glazbena rečenica, 7 taktova. Neobično je što inače velika glazbena rečenica ima 8 taktova, a ovaj drugi dio pjesme **Čija to zahradka** ima 7 taktova, odnosno u narodu se često tako izvodi. Može se pretpostaviti kako je četvrti takt skraćen pa je forma te glazbene rečenice 3+4, a ne 4+4 takta. Ova se pjesma može promatrati i kao velika perioda jer je završetak prvog dijela harmonijski na dominanti (na V. stupnju bugarija svira H-dur, ako je tonalitet E-dur), a drugog dijela na tonici (prvom stupnju durske ljestvice). Zbog toga, a i drugih razloga, drugi je dio pjesme odgovor na prvi dio pjesme. Tada se prvi dio može promatrati kao velika glazbena rečenica gdje je prva fraza od četiri takta varirano ponovljena u naredna četiri takta. I inače je česta uska i neodvojiva povezanost, odnosno kauzalnost prvog i drugog dijela u dvodijelnim pjesmama – negdje zvanim popijevkama. S jedne strane glazbenog aspekta, pjesma ne mora imati nikakvih ponavljanja dijelova, odnosno refren pjesme ne mora se ponavljati. Drugi dio pjesme melodijski i harmonijski odgovara na prvi dio pjesme i to je jedna izrečena cjelina. No, s druge strane, a tako je u narodu najčešće ili uvijek, drugi dio pjesme (refren) ponavlja se dva puta. Ponavljanje refrena u ovoj pjesmi ne mijenja njezin glazbeni oblik dvodijelne pjesme, a drugi je ponovljeni dio tada dvostruka rečenica.

U lješiku pri valalje dvodijelna je pjesma. Prvi dio velika je rečenica od 8 taktova. Drugi dio velika je perioda. Drugi dio pjesme sastoji se od dvije velike glazbene rečenice 8+8 taktova.

Ked holubica ljecela, pjesma prema broju taktova sadrži sljedeću strukturu: 4+4 - 6+6. (Nekada se, vjerojatno je razlog brži tempo, u narodu nakon svake fraze ostavljao jedan takt odmora pa je forma nakon svake fraze bila sljedeća: 5+5, 6+6 ili 7+7. Ova je verzija vjerojatno nepravilnija.) Pjesma je prema glazbenom obliku također dvodijelna pjesma. Prvi je dio dvostruka rečenica sastavljena od dvije male glazbene rečenice od 4 takta. Drugi je dio dvostruka proširena glazbena rečenica u formi 6+6 taktova. Proširena je rečenica jer sadrži 6, a ne 4 takta. Proširen je dio gdje se ponvalja tekst („Drobni pirečka, drobni pirečka"), dok melodija pri tom ponavljanju varira, ali ima isti ili sličan smisao.

Narodne rusinske pjesme uglavnom su dvodijelne. U dvodijelnoj pjesmi nekako je drugi dio odgovor, posljedica prvog dijela. Ponekad je u pjesmama ta povezanost vrlo očita i neodvojiva, a ponekad nije toliko harmonijski i melodijom povezano, posljedično, ali se svejedno drugi dio osjeća kao odgovor na prvi dio. Ovdje su iznešeni neki primjeri pjesama kojima se poznaje autor, no narodne su, izvorne zamisli. Narodna pjesma zbog svoje izvornosti i kulturne ljepote ima svoju cjelovitost te je kao takva sama po sebi estetska i vrijedna.

Ognjen Zdravković

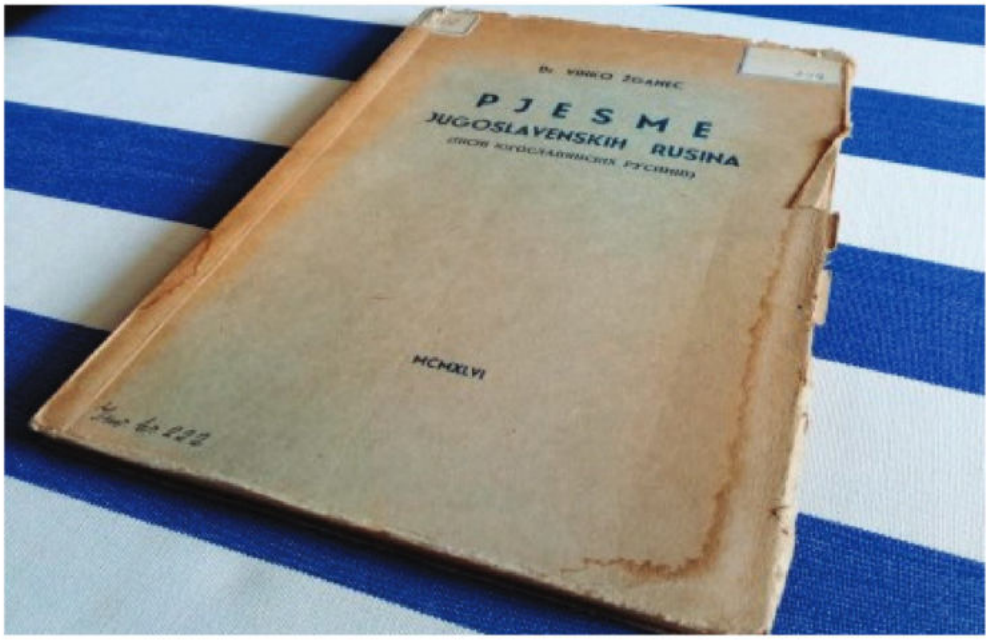

ŠTO JE TO BULLYING? – I. dio

Bullying ili vršnjačko zlostavljanje sve je raširenija pojava u našoj zemlji. Djeca, s obzirom da svaki dan gledaju nasilje oko sebe – od obiteljskih svađa, preko vijesti i portala, do društvenih mreža – ako nisu žrtve bullyinga, tad ga doživljavaju kao zabavnu predstavu, koju će čak možda snimati mobitelima i objaviti na društvenim mrežama. Zlostavljanje među djecom dugo je poznat fenomen, no tek 1970.-ih godina prepoznat je kao velik društveni problem. Sve se više počelo povezivati izloženost zlostavljanju s drugim psihičkim teškoćama kod žrtava zlostavljanja. Danas se zna da su dugoročne posljedice zlostavljanja psihički problemi poput depresije i anksioznosti te pokušaja suicida, a također može doći i do zlouporabe sredstava ovisnosti. Vršnjačko zlostavljanje može utjecati na svako dijete, uključujući i djecu koja su i sama zlostavljači i onu koja su samo pasivni promatrači.

Učenik jedne zagrebačke osnovne škole nedavno je morao biti hospitaliziran zbog tjelesnih ozljeda koje mu je nanio njegov vršnjak. Majka tog dječaka godinama je nastojala zaustaviti zlostavljanje koje je njezin sin trpio, no na kraju je jedino rješenje bilo da ga premjesti u drugu školu. Ovakve situacije govore o tome koliko je ozbiljan problem vršnjačkog nasilja koje se sve više premješta u online okruženje (tzv. cyberbullying, o kojem će također biti riječi kasnije).

Što je vršnjačko zlostavljanje? Ono se odnosi na radnje kojima jedno ili više djece nanosi bol, namjerno uznemirava, napada ili ozljeđuje drugu djecu koja se ne mogu obraniti. Uključuje prijetnje, tjelesne povrede, odbacivanje, ruganje, zadirkivanje, ogovaranje, uzimanje ili skrivanje osobnih stvari i sl. Kako se vršnjačko zlostavljanje razlikuje od uobičajene dječje igre? Djeca i adolescenti često se šale na načine koji uključuju zadirkivanje ili gurkanje. Međutim, dok su u dječjoj igri obje strane ravnopravne ili se odnos moći izmjenjuje od situacije do situacije, vršnjačko zlostavljanje uključuje neravnotežu moći u kojoj je zlostavljač uvijek i neprestano nadmoćan. U dječjoj igri također se izmjenjuje emocionalni ton, od smijeha do ljutnje. Kod zlostavljanja žrtva je vrlo uznemirena, preplavljena strahom i ljutnjom i osjeća se bespomoćno, dok je zlostavljač obično hladan, okrutan i kontrolira situaciju.

Vršnjačko zlostavljanje može poprimiti više oblika. U nastavku su opisani najčešći oblici:

a)Fizička agresija – guranje, štipanje, čupanje, tuča i sl.

b)Verbalna agresija – ismijavanje, vrijeđanje, prijetnje, zadirkivanje i sl.

c)Socijalna agresija – isključivanje iz aktivnosti ili grupe, ogovaranje i širenje neistina o djetetu, okretanje najboljeg prijatelja protiv djeteta, pisanje grafita o djetetu, napadanje putem interneta i društvenih mreža i sl.

Osim toga, dijete može trpjeti i iznuđivanje novca, otimanje ili krađu stvari, vrijeđanje na nacionalnoj i vjerskoj osnovi kao i neželjene dodire i seksualne komentare.

Ovo su najčešći znakovi kod djece koja trpe zlostavljanje vršnjaka:

- strah od odlaska u školu (pritom se javljaju i simptomi poput glavobolje ili bolova u trbuhu prije odlaska u školu)
- često mijenjaju put do škole i iz škole
- potrgana odjeća, oštećene knjige i druge stvari
- nestaju im osobne stvari, knjige i bilježnice
- neobjašnjive modrice ili ožiljci po tijelu
- dolaze kući izgladnjeli (iako su dobili novac za užinu)
- često pitaju za novac (jer im ga otimaju)
- nastoje izbjeći neke školske predmete i aktivnosti, npr. tjelesni
- izbjegavaju odlazak u školu ili druženja s drugim učenicima
- primjećuje se opadanje školskog uspjeha
- odbijaju razgovarati o svojim aktivnostima ili problemima (povučenost u komunikaciji)
- javljaju se strahovi: strah od mraka, iznenadnih zvukova, fizičkog kontakta
- imaju noćne more, teškoće sa spavanjem, umorni su i potišteni (javljaju se i depresivnost, anksioznost, panični napadi itd.)
- javlja se razdražljivost, otresitost, promjene u ponašanju (postaju nasilni prema članovima obitelji ili prijateljima)
- zloupotreba alkohola i droga, prijetnje samoubojstvom ili čak pokušaji samoubojstva.

Članak priredila: Helena Timko, mag. psych.

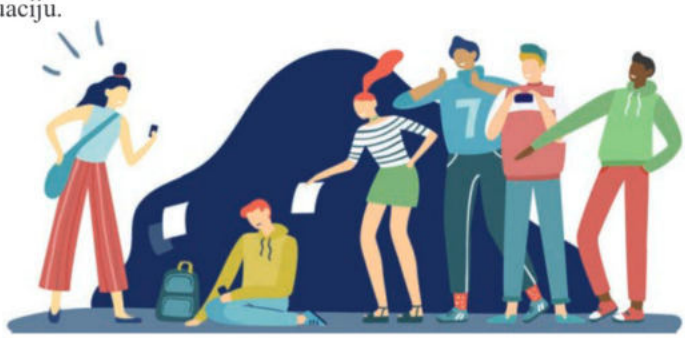

ЯРНЯ ШАТВА НЇҐДА НЄ БУЛА ДРАГША

Того року главни почежкосци парастом представяю цени репроматериялу и горива, док ше статкаре трапя и зоз драгшу статкову покарму, док цени меса и млєка нє рошню.
На приклад, прешлого року у тот час ше могло за 2600 кн купиц 1 тону уреи, а тераз за исти пенєж нє може ше купиц анї 300 кг, значи тона уреи того року кошта коло 9000 кн, зоз чого видзиме же уреа подрагшела 6000 кн по тони, або 600 куни по метеру, т.є. 100 килограми.
Попри подрагшованя уреи подрагшел и кан, котрому цена наросла вецей од 4000 куни по тони наспрам прешлого року, прешлорочна цена була 1600 кн, а того року цена му коло 6000 кн по тони.

Прикармйованє жита

Пре вельки подрагшованя и нєсигурни цени котри буду у одкупу, цеком тлачидби може присц до зменшаня урожайох польодїлских културох котри глєдаю одредзени количества азотного гною за просекови урожай, бо зависно од обисца хто ше як прилагодзи новим ценом. Парасти котри прешлого року после жатви жита такой накупели гною лєпше прешли як да чекали векшу цену жита, котру жито тераз цеком жими посцигло, а то 1,95 кн/кг. Дахто того року зменша азотне гноєнє у житох, дахто до кукурици вецей нє будзе руцац кану, док дахто випочитує шицки поглєдованя спрам поля и будзе обчековац цо лєпшу цену, шицко розлично од обисца по обисце.
Штредком фебруара, чим ше жем кус пресуши, почина заверанє жимскей бразди, док прешлого року то одробене кус познєйше. Заверанє жимскей бразди добре би було по можлївосци покончиц цо скорей, найлєпше ю цо скорей поровнац и завриц влагу, а окреме у случаю кед оранє поробене познєйше и кед єст досц груди, же би вони у будуцим периодзе намокли и у случаю мразох вимарзли, а зоз тим посцигла вигодна текстура жеми за шаце. Заверанє жимскей бразди ше окончує зоз дерлячу або шатвопририхтовачом, док ше танюрача керує бо идзе глїбше до жеми и жем ше баржей висуши.
Початком интензивного росту жита и ярцу будзе потребне покончиц прикармйованє зоз каном и уреу же би цо лєпше рошлїна виросла и постала моцнєйша и стабилнєйша у будуцим периодзе. При прикармйовану треба примерковац же би ше гной руцел даскельо днї пред дижджом, же би го жем цо лєпше прияла и же би ше нє случело же ше нєпотребно прилапи на поверхносци.

Розруцованє уреи

У житу того року єст вельо менєй мишох, скоро же их и нєт, так же велька часц парастох прескочела роботу трованя мишох, та голєм на тим нє трацели час и пенєж.

Як нам приходза цеплєйши днї, так ше и овоцаре активирали у орезованю овоцнїкох котрих єст вше менєй и менєй. Орезованє овоци ше кончи же би ше одруцели нєпотребни конари и же би коруни древкох затримали жадану форму у зависносци од файти овоци. Тота цеплєйша хвиля и нє идзе овоци на руку, бо би ше могло случиц же даєдни вчаснєйши сорти руша до веґетациї, а існує опасносц од зявеня мразох, цо и причина прецо у нас и нєт вельо вчасни сорти овоци.

Антун Гарди

Пририхтованє за шатву

Орезованє

Вишол попис жительства 2021. року

ВШЕ НАС ЄСТ МЕНЄЙ

У Петровцох двацец пейц посто менєй жительох як пред дезшец роками

Дас пред мешацом вишли податки о числу жительох по местох, та так и податки за Петровци, а єст нас за штварцину менєй (пописани 620 жителє, а пред 10 роками було нас 840. Тото зменшованє провадзи тренд у цалей держави у котрей нас 10% менєй як нас було. Причини тому зменшованю рижни, а на першим месце стандард и квалитет живота. Зменшованє присутне у шицких варошох у жеми, а валали окреме потрафени зоз вше векшим одходом младих и вимераньом старого жительства. Можлївосци живота на валалє нє задоволюю потерби младих фамелийох, землєдїлство и статкарство як основни конари привреди и способи заробку параста так повесц вецей нє исную. Землєдїлство ище як-так шкинтаюци, а статкарства так повесц вецей нєт и з чого вец жиц на валалє? Держава сце знац за кажде курче, праше, целє, пшичка котрого треба инфовац зоз вакцину котра кошта 10 або 20 куни, наплацує ше по 150 куни и вецей, а о бирократиї водзеня паперох и подобного анї нє треба бешедовац. Кельо єст лєм перипетиї коло забивачки бравца котрого сце сами викармели, та вам придзе най анї нє кармице, анї нє колєце.

Параст дакеди знал викармиц статок, предац го и заробиц, а нєшка кед ше прилапи тей роботи може лєм войсц до длуствох, а о ценох штучного гною, горива, нашеня и статковей покарми анї най нє бешедуєме. Нєшка векшина на валалє анї нє хова живину и нє садзи загради бо ше нє виплаци. И насправди, нє виплаци ше. И кед посадзиш, мушиш пирскац зоз рижнима пестицидами по даскельо раз. Тоти исти защитни средства нє мож хасновац, а анї купиц кед ши нє положел испит котри тиж кошта, и так можеме виписац боки и боки о рижних правилох и предписаньох од котрих верим же даєдни поребни, алє велї з нїх ту пре бирократию, най би мала роботи. Робиц у фабрикох або тарговинох за минималну плацу од котрей можеце плациц рахунки и купиц хлєб и млєко, кед вам од рахункох останє, нєшка при младих нє преходзи та ше виселюю до заходних жемох дзе су за свою роботу шорово плацени. У нас кед нє маш вязи нє можеш нїч, векшином потребне мац родзину, кума або пайташа за хрибтом, або буц у правей странки же биш достал шорове роботне место котре шорово и плацене. А кед тото роботне место, як народ гвари, на державних яшльох, вец мушиш буц у странки хтора на власци, а за фаховосц и знанє нїхто нє пита, а вец гевти хтори заняти прейґ вязи, приноша койдзеяки сумнїви дипломи.

Надалєй, же би млади остали на валалє треба мац инфраструктуру, а то у першим шоре дзецинска овода, котра ше у Петровцох отвера уж так повесц 15 роки, озда и то раз будзе, алє кед ше так предлужи, овода у валалє нам анї нє будзе потребна, будзе лєпше отвориц дом за старих. У валалє дзецох єст вше менєй, бо гевти хтори пошли одведли цалу фамелию, та у класи тройо або штверо, кельо ше народзи през рок, а умре 10-15 особи, и так кус-покус вимераме. Нашо власци место же би слухали фаховцох, така их бриґа, вони маю европски плаци бо и цени у нас европски, та и висши як у тарговинох заходней Европи. Сами политичаре нє стваряю нову вредносц, голєм нє у нас, док роботнїки хтори зоз свою роботу цошка стваряю, на минималцу лєдво преживаю з мешаца на мешаца, а часто и нє достаню плацу, и нїкому нїч. Та вец як резултат маме висельованє младих хтори жадаю себе и своїм дзецом обезпечиц лєпши жиот, а гевти цо би им ту дома требали тото обезпечиц, у чуду ше питаю прецо одходза кед им так добре. Най вони пробую жиц єден рок на минималцу! Минимална плаца од даяких 1500 евра до нас сцигнє за даяки 50 або 60 роки, кед ше предлужи повекшовац зоз тим темпом як тераз, а потля нам валали, а боме и вароши останю празни, лєм то гевтих котрим добре нє бриґа.

Тиж єдна од пошлїдкох такей нєбриги и нєдостаток роботнїкох котрих тераз увожиме зоз Индонезиї, Пакистаниу и других нам далєких державох, бо и роботнїки зоз сушедних державох нє сцу робиц у нас, алє одходза за лєпшим. Алє, нє треба буц песимистични, можебуц и нам руши як би то стари поведли „Кед Бог да и ожог штрелї“. Ша скорей двасто роки заснована парохия зоз коло 370 души, та валал ишол напредок и роснул, та кед спаднєме на тельо можебуц то будзе нови початок за валал. Можебуц нови часи принєшу и лєпши живот на валалє, же би теметов нє бул єдини шведок же ту дакеди жили Руснаци!

Томислав Рац

Стари фотографиї

ГОСЦИНА

Кед у живоце преславяме даяку значну, радосну подїю, вец ю вшелїяк сцеме преславиц зоз милима нам людзми, родзину, кумовима, приятелями. Тих людзох воламе до свойого обисца, а у новши час до ресторану, и вец за полним столом зоз єдзеньом и пицом бешедуєме, шпиваме и вєдно ше вешелїме. Поволанку на госцину у правилу ше нє одбива, же би ше нє повредзели щири чувства гевтого хто на госцину вола. За тото же би ше на госцину нє пришло, а нє увредзело домашнїх, муши исновац барз добра причина.

На столє ше за таки нагоди находза рижни специялитети, лакотки и пице. При нас Руснацох то вшелїяк муши буц шицко „по шоре“, юшка, варене месо и мачанка, сарма, печене месо и шалата, дробни колачи и вшелїяк торта, по можлївосци на два або три поверхи.

За тото число Новей думки достали зме фотографию од Звонка Гайдукового зоз Вуковару. Фотография настала по-чатком шейдзешатих рокох прешлого столїтия на єдней типичней рускей госцини, а з нагоди преславйованя родзеного дня. На фотографиї ше находза Звонко Гайдук, славенїк зоз оцову гармонику и сушеда Оленка Бесерминьова.

Любица Гаргай

Звонко Гайдук и Оленка Бесерминї

Мода хтора ше враца до тренду

ПРАВИЛО 20 РОКИ

До моди ше враца отворена наквиценосц

Почитовани читателє, достали зме желєне шветло же бизме того року уведли нову рубрику до нашого часопису, а слово о моди и модних трендох хтори од вше интересовали млади ґенерациї. Пробуєме вас увесц до модних стилох хтори того року доминантни у швеце моди и дизайну.

Нєобяшнївши, дзиви стил з початку двацец першого вику котрому ше любиме барз чудовац – чи кед ше роби о панталонох нїзкого пасу, о зашлєплюющих рижнофарбових тренеркох або оґромних лоґох цо ше прецагую прейґ цалих фалатох облєчива – конєчно зацмело владанє стилу зоз дзеведзешатих рокох прешлого вику. Отворена наквиценост ше враца до моди, а кажде прецо ма и свойо прето.

Як помали виплївуєме зоз цмоти длугокей скоро три роки, зажадали зме ше ґламуру, окреме виказовацей файти. Мода реагує на ґлобални збуваня виражуюци нашо жаданя. Трауматични часи провадзи жаданє за нєпрактичним и гласним

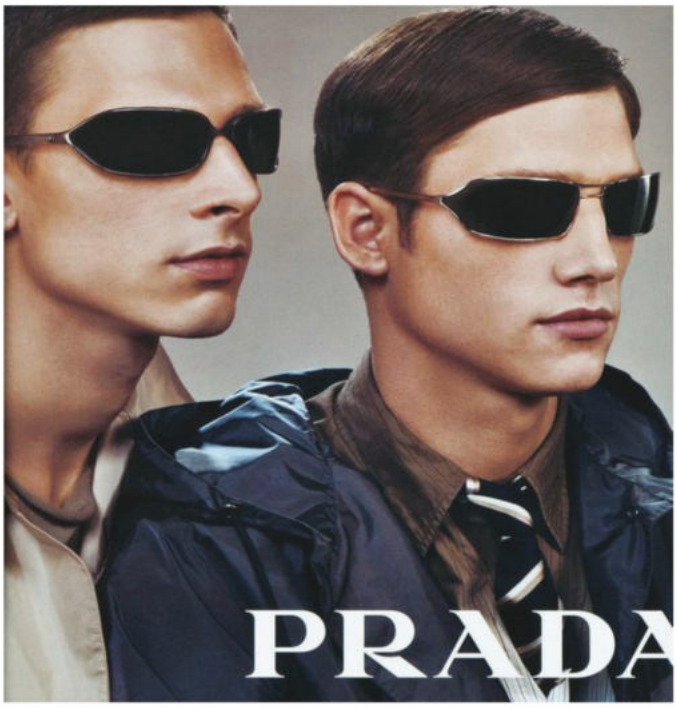

облєчивом. Скорей сто роки, такой после Першей шветовей войни, двацети роки шведочели разкошним забавом, кратким сукньом и модернизованю хлопского облєчива, окреме шматох.

Америцка траґедия єденастого септембра започала модну ґлобализацию и отворела заходни очи на иснованє восточних културох баржей од гоч хторей експедициї у историї. Вельки модни хижи знова одкрили свилу, а лого од гоч котрей од нїх звекшал ше на велькосц даякого японского улїчного знаку у неонских фарбох. У тим зме часу научели вредносц гумористичного стилу и забули патриц на себе зоз превельку озбильносцу.

Пост-трауматична мода цело и индивидуалносц видзи на нови способ, и глєда цошка нове. Тераз прави час за бешеду о моди 2000-тих рокох, бо людзе глєдаю щесце, лєгкосц и радосц – три атрибути котри совершено зберaю моду тей дециї на громадку. Даєдни од нас ше здогадню панталонох екстремно нїзкого пасу и сукньох нательо кратких же, як би нашо стари знали повесц, видно цо зме єдли за полудзенок. Носталгични круг моди у правилу тирва двацец роки. Гевтим котри провадза тирваня на модних пистох можебуц анї кус нє чудно же ше таки одкриваюци фалатки находза на вишалкох дутянох за младих, алє и гевти медзи нами котри нє прежили гевти роки у нїх видза гевто цо тому часу найбаржей хиби. Тиж так нови ґенерациї врацаню тей естетики принєсли цошка цо єй хибело.

2000-ти роки означели брутални диєти и осудзованє шицких котри ше нє уклапаю до калупу худого цела. Нєшка, з другого боку, у швеце влада позитивне думанє же кажда особа може буц красна кед же задума же є така.

Так же попреврацайце свойо ормани и вицагнїце шицко гевто цо сце думали же вецей нїґда нє облєчеце. И нє слухайце хто цо пове, бо буц самоуверени вше у моди.

Давид Морган

ЧОКОЛАДОВО КОЦКИ

За бисквит: 4 вайца, 100 г цукру, 200 г маргарину, 100 г чоколади за варенє, 4 ложки муки, пращок за печенє

За фил: 500 мл сладкей шметанки, 200 г чоколади за варенє, ложка цукру

У миски вимишац жовчки зоз цукром, додац розпущени маргарин и чоколаду, муку премишану зоз пращком за печенє. Витрепац бильчки на шнїг и помали их ручно додавац до жовчкох. Мишанїну печиц у одвитуюцей тепши обложеней зоз масним папером на 180°C коло 20 минути.
За фил положиц вариц слатку шметанку зоз цукром и поламану чоколаду и помали мишац док нє зовре.
Упечени бисквит поджобац зоз видлїчку на даскельо места и преляц зоз филом. Фил у початку ридки алє ше ствардньє док ше охладзи.
Охладзени колач нарезац на коцки и украшиц зоз шлагом.

Марияна Джуджар

ЛИКЕР ЗОЗ ПОМАРАНЧЕЦА

Потребне: 700 г узрети помаранчата, 400 г цукру, 3 гвоздзики, 600 мл алкоголу (95 %), фалаток цимету и 1 лимун.
Помаранчата добре умиц и осушиц (1). Поджобац их на даскельо места зоз грубу иглу лєбо видлїчку (2). Цали их поскладац до велького дунца (3). Посипац зоз цукром (4). Додац гвоздики, даскельо фалатки лимуновей скорки и фалаток цимету (5). На концу их преляц зоз алкоголом (6). Дунєц герметично заврец, а под верх положиц масни папер (7). Дунєц претресц же би ше цукер почнал пущац (8). Охабиц на жимним и сухим месце аж шейсц мешаци, бо цо длужей стої, ликер лєпши. Дунєц претресц раз тижньово. После шейсцох мешацох помаранчата виняц зоз дунца. Ликер пресипац до фляши през филтер (9). Ликер охабиц най стої ище даскельо тижнї скорей коштованя. Помаранчата можеце послужиц такой як десерт, нарезани на фалатки и добре поцукровани (10).

Марияна Джуджар

1.Вибрац узрети и швижи помаранчата. Умиц их и осушиц

2. Поджобац их на даскельо места зоз грубу иглу лєбо видлїчку

3. Поскладац их до велького дунца

4. Посипац зоз цукром и додац даскельо фалатки лимуновей скорки

5. Додац гвоздзики и цимет

6. На концу прейг помаранчатох преляц алкогол же би их цалком закрил

7. Герметично заврец дунсц

8. Дунсц претресц и охабиц най стої

9. После шейсцох мешацох помаранчата виняц зоз дунца. Ликер пресипац до фляши през филтер

10. Помаранчата можеце послужиц як десерт

11. Ликер зоз помаранчеца